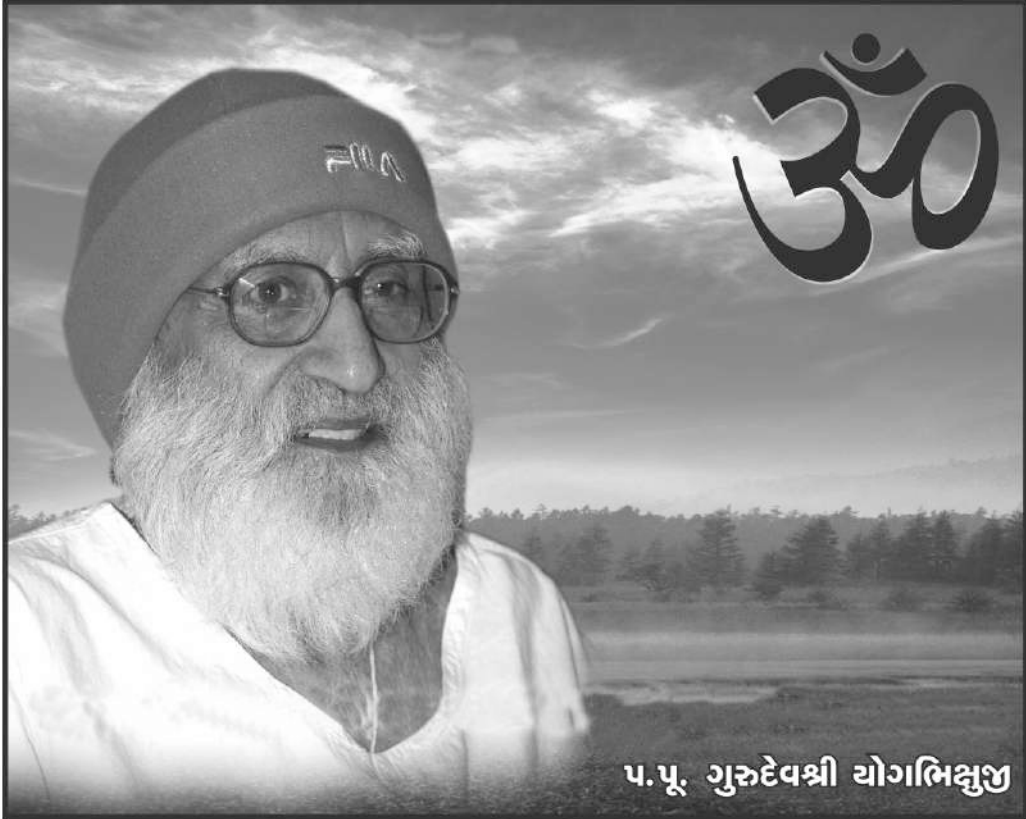

ॐ

॥ तस्य वाचकः प्रणवः ॥

रुतम्भरा

आत्मनो हिताय जगतः सुभाय

प.पू. गुरुदेवश्री योगभिक्षु

वर्ष - 33 (ओक्टोबर, नवेम्बर, डिसेम्बर)

VOL - XXXIII 2017-18

ISSUE-II

मानदलंती : नेषध व्यास

संकलन : डो. स. स. भिक्षु

‘योग’ भिक्षा लावीओ, ‘भिक्षु’ जनी गुरुद्वार;
मुमुक्षु जइर पामथो, सौनो मुजमां भाग.

सदा દિવાળી

- યોગભિક્ષુ

ભૂખ ભાંગવાની લાલસાએ સૂકા હાડકાનો ટુકડો મોઢામાં લઈને કૂતરો ચાવે છે. પણ સૂકા હાડકામાંથી શું મળે ? ઉપરથી તે હાડકું તેના પેઢામાં વાગવાથી લોહી નીકળે છે અને તે લોહીનો થોડો સ્વાદ આવે છે. કૂતરું પોતાના પેઢામાંથી નીકળતા લોહીના સ્વાદને તે હાડકામાંથી નીકળતા લોહીનો સ્વાદ સમજે છે. તેથી તે, હાડકાને વધુ દબાવે છે અને તેથી વધુ લોહી નીકળે છે અને તેથી વધુ સ્વાદ આવે છે. આમ, વધુ દબાવવું અને તેથી વધુ લોહી નીકળવું અને તેથી વધુ સ્વાદ આવવાનું ચક્કર ચાલે છે. છેવટે લોહી મોઢાની બહાર દદડવા લાગે છે. ત્યારે પણ કૂતરું ખૂબ ખુશ થાય છે, એમ સમજીને કે લોહી ખૂબ મળી રહ્યું છે પણ મૂર્ખતા અને અજ્ઞાનતાનું ફળ મળ્યા વગર રહે ખરું ? વધુ પડતા લોહીના વહી જવાથી છેવટે કૂતરું મૂર્છા ખાઈને પટકાઈ પડે છે અને ત્યારે જ તેનું હાડકું ચાવવાનું બંધ થાય છે.

બધા જ વિષયો પણ સૂકા હાડકા જેવા છે. તેમાંથી મળતો આનંદ આયુષ્ય, આરોગ્ય અને શાશ્વતસુખના ભોગે મળે છે. ભોગ ભોગવી ભોગવીને ભોગેન્દ્રિયો થાકીને જ્યારે નકામી થઈ જાય છે, ત્યારે જ પેલા કૂતરાની જેમ જખ મારીને ભોગોને છોડીએ છીએ અને ત્યારે બળતરાનો કોઈ પાર નથી રહેતો. ભોગોને સમજપૂર્વક છોડીએ, તો તે એક પ્રકારનું તપ ગણાય અને તેનો આનંદ અનેરો છે.

અનુભવીઓએ ખૂબ સરસ રહ્યું છે કે - “ભોગોને મેં ભોગવ્યાં નહીં પણ ભોગોએ મને ભોગવી નાખ્યો.”

આવી સાચી સમજનો ઉદય અને અમલ જેનામાં થાય, તેને સદા દિવાળી છે. સાચી સમજ અને સંયમના અમોઘ, અખંડ દીવડાઓનો ઝળહળાટ રૂંવાડેરૂંવાડે પ્રગટો.

હાડયામડાં બહુ-બહુ ચૂંથ્યાં, ચાખું હવે અમર ફળ;
સાચા જ્ઞાનને સેવું હવે હું, ફીટે ભવોનું દળદર.

★ ★ ★

“યોગભિક્ષુને ભિક્ષા આપો - ઓમ્ રટી બની જાવ પુરુષોત્તમ;
દાસ મટીને નાથ બનો હવે, ગુરુપદ પામો સર્વોત્તમ”

“મૃત્યુસમયે સૌ રડે છે, તો તો જન્મ વખતે પણ રડવું જોઈએ. કારણ કે જન્મ મૃત્યુ માટે છે અને મૃત્યુ જન્મ માટે છે. તાત્વિક દંષ્ટિએ જોતાં જન્મ-મૃત્યુ બંને સમયે રડવું જોઈએ. જે જન્મ પછી મૃત્યુ ન હોય અને જે મૃત્યુ પછી જન્મ ન હોય, ખરેખર તો તે જ હસવાનો પ્રસંગ કહેવાય.”

• પ. પૂ. ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુજી મહારાજશ્રી સાથેનાં પ્રેરક પ્રસંગો-સંસ્મરણો સંક્ષિપ્તમાં આવકાર્ય છે.

• “ઓમ્ પરિવાર”ની કલ્યાણકારી પ્રવૃત્તિઓ વિશેની માહિતી પણ સંક્ષિપ્તમાં આવકાર્ય છે.

નોંધ : જગ્યા-મર્યાદાને કારણે અન્ય કૃતિ-સામગ્રી સ્વીકારી શકાતી નથી.

- રુતમ્બરા સંપાદનસમિતિ

ઓમ્ પરિવારના ઉત્સવો

ઓમ્ ગુરુદેવ જયંતી	કોમન પ્લોટ, શાકુન્તલ બંગ્લોઝ સત્તાધાર ચાર રસ્તા પાસે, સોલારોડ, અમદાવાદ. ફોન : ૯૮૭૯૧૧૦૧૩૦	૧૪-૧૦-૨૦૧૭ શનિવાર સાંજે ૪.૩૦થી ૮.૦૦
બેસનું વર્ષ	બેષધભાઈ વ્યાસ ૩, ગંગાધર સોસા., સરદાર પટેલ સ્કુલ સામે, મણીનગર, અમદાવાદ-૮.	૨૦-૧૦-૨૦૧૭ શુક્રવાર સવારે ૭.૦૦થી ૮.૦૦

॥ ॐ ॥

॥ तस्य वाचकः प्रणवः ॥

रुतम्भरा (ऋतम्भरा) એટલે અનુભવયુક્ત સત્યથી ભરેલું બહુજનહિતાય-બહુજનસુખાય

જીવનપાથેય - જીવનનું ભાથું

(પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રીનું ફેસબુક પર આવતું 'આજનું ભાથું'માંથી સાભાર)

સંકલન - ડૉ. સદ્ગુરુ સમર્પણ ભિક્ષુ

૧૮૩. ઈશ્વરશરણ.../આશાવાદી : જ્યારે તમારા બળનો અભાવ થઈ જાય અથવા કોઈ કાર્ય ન બને ત્યારે ઈશ્વરનું શરણું લેવું.

- ગુરુનાનક

● હું આશાવાદી છું, કારણકે નિરાશાવાદી થવાથી કોઈ લાભ નથી.

- ચર્ચિલ

૧૮૪. લોહી એકસરખું : બધાં જ પ્રાણીઓનું લોહી એકસરખું છે. ચાહે ગાય હો યા બકરી, ચાહે પીર, પેગંબર અને ઓલિયા, આ બધાં જ એક દિવસ ચાલ્યાં જશે. પોતાના શરીરનું પાલન કરવા માટે નકામો જીવને મારવો નહિ.

- ગુરુનાનક

૧૮૫. નસીબને ભરોસે : સાહસહીન, આળસુ અને કાયર મનુષ્ય નસીબને ભરોસે બેસી રહે છે, પણ પરિશ્રમ કરતો નથી.

- ગોસ્વામી તુલસીદાસ

૧૮૬. અકારણ વિરોધ : શસ્ત્રધારી માણસ, મર્મ જાણનાર માણસ, માલિક, શેઠ, ધનવાન, વૈદ્ય, ભાટચારણ, કવિ અને રસોઈયો આ નવની સામે અકારણ વિરોધ કરવામાં કલ્યાણ નથી.

- રામાયણ

૧૮૭. પ્રભુ-પ્રભુતા... / આદર્શોના :

● હિંદુ સંસારમાં પતિ અને પ્રભુ એ બેમાં પતિની પ્રભુતા મોટી.

- ક. મુનશી

● જીવનની સહજતા પર, આદર્શોના નામે આકરા પ્રહારો કરે એવા કોઈ ધર્મગુરુ કે ઉપદેશકમાં અમને જરા જેટલો વિશ્વાસ નથી.

- ગુણવંત શાહ

૧૮૮. પ્રભુ તારામાં : જેમ પુષ્પમાં સુગંધ છે અને અરીસામાં પ્રતિબિંબ છે. એ રીતે પ્રભુ તારામાં વસે છે,

તારા અંતરતલમાં તેનો વાસ છે, ત્યાં તારે તેને શોધવો જોઈએ.

- ગુરુનાનક

૧૮૯. ક્ષુદ્ર અહં : જેમ બીજ જેટલું મટે છે. એટલું જ વિશાળ વૃક્ષ થઈને પાંગરે છે. એમ જ જીવનો ક્ષુદ્ર અહં જેટલો મટે છે. એટલો જ 'અહંબ્રહ્માસ્મિ'નો જ્ઞાનમય અનુભવ પ્રગટ થવા લાગે છે.

- બાપુ

૧૯૦. લગ્નની ભેટ : રામદાસ ગાંધી, એ ગાંધીજીના ત્રીજા પુત્ર. તેઓ લગ્ન કરીને ગાંધીજીના આશીર્વાદ લેવા ગયા. પિતાએ પુત્રને આશીર્વાદમાં આપી છ આનાની "આશ્રમ ભજનાવલિ". પણ તેમાં તેમણે એક અમૂલ્ય મંત્ર લખ્યો હતો;

"નિરાશા ઊપજે ત્યારે ભજનધૂનથી-એ રાક્ષસને કાઢી મૂકજે. બાપુના આશીર્વાદ".

આજે પણ રામદાસભાઈ, એ પુસ્તિકાને સાચવીને રાખે છે અને જરૂરત સમયે તેનો લાભ લે છે.

(‘જીવનસ્મૃતિ’માંથી સાભાર)

૧૯૧. મદ : સંસારમાં એવો કોઈ માણસ પેદા નથી થયો કે જેને સંપત્તિ અને ઉચ્ચ પદ મેળવીને મદ ન થય્યો હોય.

- ગો. તુલસીદાસ

● સંસારના વિચારો તે ચિંતા કહેવાય અને આત્માના વિચારો તે ચિંતન કહેવાય.

- સૂરીરામ

૧૯૨. પત્રકાર બન્યા પછી : પત્રકાર બન્યા પછી ગાંધીજીએ લેખકો વિશે જણાવ્યું છે કે -

‘જેમ નિરંકુશ પાણીનો ધોધ ગામનાં ગામ ડુબાડે અને પાકનો નાશ કરે છે, તેમ નિરંકુશ કલમનો ધોધ નાશ કરે છે. એ અંકુશ બહારથી આવે, તો તે નિરંકુશતા કરતાં

વધારે ઝેરી નીવડે છે. અંદરનો અંકુશ જ લાભદાયી હોઈ શકે.’ - ધીરુભાઈ ઠાકર (જીવનસ્મૃતિમાંથી સાભાર)

૧૯૩. દિલથી સેવા : મારી ધર્મની માન્યતાઓમાંની એક માન્યતા એવી છે કે જો તમે જરૂરતમંદ, ગરીબ અને પીડિત લોકોની સેવા ખરા દિલથી કરશો તો તમે સર્વોચ્ચ શક્તિની (ઈશ્વરની) વધુ નજીક પહોંચી શકશો. આ ખ્યાલ મારા બૌદ્ધિક માનસને વ્યાજબી લાગે છે. મારે કહેવું જોઈએ કે કટોકટીના સમયમાં જિંદગીમાં તદ્દન અજાણ્યા ક્ષેત્રમાંથી મને મદદ મળતી રહી છે. આને આપણે શું કહીશું? ચમત્કાર અથવા અને નસીબ.... - ડૉ. એચ. એલ. ત્રિવેદી (કિડની પ્રત્યારોપણમાં અમદાવાદથી એશિયા સુધી વિખ્યાત) (‘જીવનસ્મૃતિ’માંથી સાભાર)

૧૯૪. હાર્દિક શ્રદ્ધાંજલિ :-

ઓમ્પરિવારના પરમઆત્મીય શ્રી રામાનારાયણ જાની (મુ. ઠાસરા) ઓમ્પુરવાસી થયા છે. એક વડીલની છત્રછાયા ગુમાવવાનું, ઓમ્પરિવારના સર્વેને ઘણું દુઃખ છે પણ કર્મની ગતિ ગહન છે. તેથી ‘પરમાત્માને ગમ્યું તે ખરું’ એમ કહીને જ સંતોષ માનવો રહ્યો.

ઓમ્પરમાત્મા સૌને સુખ-દુઃખ ભોગવવાની શક્તિ, ભક્તિ અને સાચી સમજ આપે તેવી પ્રાર્થના.

સર્વે ઓમ્પરિવાર વતી - ડૉ. સ.સ. ભિક્ષુના-ઓમ્ જયગુરુદેવ.

૧૯૭. ઝૂંની છબી : મારી પાસે ઓમ્ની એક સુંદર તસવીર છે. તેની પાસે બેસીને હું અનેક વખત ભાવ સમાધિમાં ડૂબી ગયો છું. પહેલા આ તસવીર ગાંધીજી પાસે હતી. એને તૈયાર કરવામાં મારો પણ કાંઈક હિસ્સો છે. આ તસવીર બનાવનાર ચિત્રકાર, તે બનાવતા પહેલાં ગાંધીજી પાસે ગયા હતા. તો બાપુએ કહ્યું : વિનોબાને મળો. તે જેમ કહે તેમ તમે તસવીર બનાવો.

મારી પાસે ચિત્રકાર આવ્યા, ત્યારે મેં તેમને કહ્યું - ઝૂંનો પ્રકાશ સાતેય લોકને આલોકિત કરે છે. એની પ્રતીતિ થાય એવી તસવીર બનાવો. સાતેય લોકના પ્રકાશ અલગ-અલગ દેખાઈ આવવા જોઈએ. - વિનોબા ભાવે (જીવનજાગૃતિમાંથી સાભાર)

૧૯૯. હરિદર્શન : સૃષ્ટિમાં સર્વત્ર હરિદર્શનનો અનુભવ થાય છે. જડ તત્વથી હું અલગ છું તો એટલા માટે છું કે હું

બીજાના દુઃખના કારણે દુઃખી થાઉં છું. મારામાં જડ કરતાં ચૈતન્ય તત્ત્વ વધારે છે, અને આ ચૈતન્યતત્ત્વ તો સર્વમાં છે. વિશ્વની પ્રત્યેક વસ્તુમાં બ્રહ્મદર્શન થાય છે, અને ગીતા આને જ વિભૂતિદર્શનથી ઓળખાવે છે. - વિનોબા ભાવે (‘જીવનસ્મૃતિ’ માંથી સાભાર)

૨૦૦. હૈયાને : પ્રેમને તારી લેખિની બનાવ, તારા હૈયાને લેખક બનાવ ને તારો ગુરુ કહે તે પ્રમાણે લખવા માંડ.

- ગુરુનાનક

૨૦૧. નાતજાત : એક ટીખળી યુવાને આચાર્ય કૃપલાનીને પૂછ્યું કે તમે કઈ નાતજાતના છો? જવાબ : તો સાંભળ યુવાનમિત્ર, હું સવારે શૌચ પતાવું છું, એટલે હું જાતિએ શુદ્ધ કહેવાઉં, અધ્યાપન કરાવવા જતા અગાઉ મારાં જૂતાં જાતે સાફ કરું છું. માટે મોચી કહેવાઉં, અધ્યાપન કરાવતી વખતે વિદ્યાર્થીઓને ભણાવતો હોવાથી બ્રાહ્મણ કહેવાઉં, દર મહિને પગારના દિવસે પૈસા ગ્રહણ કરતો હોવાથી વૈશ્ય કહેવાઉં અને દુઃખી, ગરીબ કે અસહાયને સહાય કરવા દોડીને પહોંચી જાઉં. ત્યારે હું ક્ષત્રિય કહેવાઉં. આમ મારી અનેક જાત છે. - આચાર્ય કૃપલાની (‘જીવનસ્મૃતિ’માંથી-સાભાર)

૨૦૨. સહાનુભૂતિ : ડૂબનારની પ્રત્યે સહાનુભૂતિ બતાવવી એનો અર્થ એ નથી કે તેની સાથે ડૂબી મરવું; એમ પણ નહિ કે તેને ડૂબવા દેવો, પણ તરીને તેને ઉગારી લેવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. - વિનોબા ભાવે

૨૦૩. પ્રાર્થના : પ્રાર્થનામાં ભાગ્યવાદ અને પ્રયત્નવાદ બંનેનો સમન્વય સાધેલો છે. ભાગ્યવાદની નમ્રતા અને પ્રયત્નવાદનું પરાક્રમ આ બંને જરૂરી છે. પ્રાર્થના આ બંનેનું મિલન કરાવી દે છે. - વિનોબા ભાવે

૨૦૪. આળસ : આળસ અને અભિમાન આપણી પાસેથી રાજસત્તા અને પાલમિન્ટ કરતાંય વધારે દંડ વસૂલ કરે છે. - બેન્જામીન ફ્રેંકલીન

૨૦૫. ઠોકર વાગે : બીજાના અનુભવોમાંથી હોશિયારી મેળવવાની મનુષ્યની ઈચ્છા જ નથી હોતી. તેને તો પોતાને ઠોકર વાગે અને લોહી નીકળે તેવું ગમે છે. - વિનોબા ભાવે

૨૦૬. સ્વયં તમારે : કળીયુગમાં રહેવું કે સતયુગમાં તે તો તમારે સ્વયં પસંદ કરવાનું છે. તમારો યુગ તમારી પાસે જ છે. - વિનોબા ભાવે

૨૦૭. સાચું સૌંદર્ય : સ્ત્રીની સુંદરતા, તે જે આભૂષણો અને કપડાં પહેરે છે તેમાં નથી, શરીર છોડ્યા પછી શરીર સાવ નકામું બની જાય છે. સ્ત્રીનું સાચું સૌંદર્ય અને પ્રતિભા તો તેની નમ્રતામાં છે. નમ્રતા અને સંસ્કારીપણને કારણે તે પૂજનીય બને છે. સમૃદ્ધિ, તે કુટુંબની દાસી બને છે કે જે કુટુંબની સ્ત્રીઓ વિનમ્રતા, સંસ્કારિતા, ચારિત્ર્યશીલતા વગેરે ગુણોથી વિભૂષિત હોય છે. - સ્વામી ચિદાનંદ

(‘ચિદાનંદ જ્યોત’માંથી સાભાર)

૨૦૮. ઓમ્જયંતી : ઓમ્ગુરુદેવ જયંતી :-

પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રી યોગભિશુજી મહારાજશ્રીનો જન્મદિવસ. તા. ૧૪-૧૦-૨૦૧૭ના દિવસે પૂ. ગુરુદેવ ૮૦માં વર્ષમાં પ્રવેશશે.

પરમગુરુ ઓમ્પરમાત્માને પ્રાર્થના કરીએ કે ગુરુદેવશ્રી તરફથી સૌને દીર્ઘકાળ સુધી આધ્યાત્મિક હૂંફ મળતી રહે. જયશ્રી ઓમ્ગુરુદેવ - ડૉ. સદ્ગુરુ સમર્પણભિશુ

૨૦૯. જપ : જપના લાભો અગણિત છે. અધમ વાસના અને વિચારોનો નાશ કરીને તે ઝડપથી મનને પવિત્ર બનાવે છે. હિંમત, શક્તિ, શાંતિ અને જ્ઞાનપ્રદાતા છે તે. ઈશ્વરનાં નામો એટલે શક્તિના શબ્દો. આ શબ્દોમાં ભારે તાકાત છુપાયેલી છે. આ શક્તિના શબ્દોનું સતત રટણ મનની વિચાર કરવાની પદ્ધતિમાં નવીન શૈલી દાખલ કરે છે અને જ્ઞાનના પ્રવાહને વહેવા માટે નવો જ ચીલો પાડે છે. સ્વામી શિવાનંદજીના પોતાના જ શબ્દોમાં :

“મંત્ર એ ધ્વનિની પેટીમાં પુરાયેલા પ્રભુ છે. જેવી રીતે એટમ-બૉમ્બ ફાટે છે અને તેમાં છુપાયેલી પ્રચંડ શક્તિઓ બહાર ધસી આવે છે. તેવી જ રીતે મંત્રનો ઉચ્ચાર કરતાંની સાથે જ મંત્રમાં સૂતેલી દિવ્ય શક્તિઓ જાગૃત થાય છે અને પ્રભુને પ્રગટ કરે છે.”

(‘ચિદાનંદ જ્યોત’માંથી સાભાર)

૨૧૦. ભક્તિભાવપૂર્વક : યાંત્રિક ઢબે કરવામાં આવતાં મંત્રના પોપટિયા જપ પણ અનેક લાભો આપે છે. પરંતુ મંત્રનો અર્થ જાણ્યા બાદ જો તેને યોગ્ય ભક્તિભાવ સાથે જપવામાં આવે, તો તેની અસર અનેક ગણી વધી જાય છે. ક્યો મંત્ર વધારે શક્તિશાળી છે, તે નક્કી કરવા માટે

ચર્ચા-દલીલો કરવી તે અજ્ઞાનતાનું પ્રદર્શન કરવા બરાબર છે. બધા મંત્રો એકસરખા લાભો આપે છે...

(‘ચિદાનંદ જ્યોત’માંથી સાભાર)

૨૧૨. કાયદો : કાયદો ગરીબો પર શાસન કરે છે અને ધનાઢ્યો કાયદા પર શાસન કરે છે.

- ઓલિવર ગોલ્ડસ્મિથ

૨૧૩. પ્રાર્થના : મૌન પ્રાર્થનામાં આપણને પરમેશ્વરના ગુણોનું ચિંતન કરવાની આદત પડવી જોઈએ. પરમેશ્વરનું નામ-સ્મરણ તો આપણે મનમાં કરતા જ હોઈએ છીએ. નામની ખૂબી એ છે કે તે માતાની જેમ કામ કરે છે. બાળક માનું નામ યાદ કરે છે, તો તેને ઘણો સધિયારો મળે છે.

- વિનોબા ભાવે

૨૧૪. પોતાની ભાષામાં : હવે, આ નામ (ઈશ્વરનું નામ) તો દરેક જણ પોતપોતાની ભાષામાં લેશે. નાનપણમાં જે ભાષામાં માને બોલાવી હોય, તે જ નામે માને યાદ કરશે. બીજું નામ તે નહિ લે. મને જો નાનપણથી ‘મા’ કહેવાની આદત હોય, તો તેને ‘મમ્મી’ કહેવાથી તે ભાવના પેદા નહીં થાય, જે ‘મા’ કહેવાથી થશે. તેથી બીજું નામ વધારે સારું હોય છતાં માણસ પોતાનું (પોતાનું ગમતું ઈશ્વરનું) નામ નહિ છોડે.

- વિનોબા ભાવે

(‘ચિદાનંદ જ્યોત’માંથી સાભાર)

● પ્રતિભાવો : પ.પૂ. ગુરુદેવના જન્મદિવસના કાર્યક્રમમાં ‘લાઈવ ટેલિકાસ્ટ’નો જે પ્રયોગ થયો, તેના દ્વારા દેશ-પરદેશના સૌ ગુરુપ્રેમીઓએ ખૂબ લાભ લીધો. સૌ તરફથી ફોન દ્વારા ખૂબ સારા પ્રતિભાવો મળ્યા. કેનેડાથી શ્રી દામોદરભાઈ પટેલ અને વડોદરાથી શ્રી નૈષધભાઈ વ્યાસે જણાવ્યું કે ‘લાઈવ’માં બેહદ ચોખ્ખું દેખાતું અને સંભળાતું હતું. એટલું જ નહિ પણ ગુરુજીની વાણી તો, તેમને યુવાનીમાં સાંભળ્યા હતા, તેવી જોશીલી અને પ્રભાવશાળી લાગતી હતી. વળી વલસાડથી શ્રી કિરણભાઈ અને જૂનાગઢથી બહેન ગિરાબહેને જણાવ્યું કે : ગુરુજીનું પ્રવચન કલ્પનાતિત ચોખ્ખું દેખાતું અને સંભળાતું હતું. અને અમેરિકાથી શ્રી ગોપાલભાઈ શાહના પરિવારે જણાવ્યું કે : જાણે ગુરુજી અમારા ઘરે પધાર્યા હોય તેવું લાગતું હતું.

આ રીતે ઓમ્પરિવારના સ્વયંસેવકોએ જે 'લાઈવ'નો કાર્યક્રમ ગોઠવ્યો હતો, તેમાં તેઓ પૂર્ણ સફળ રહ્યા, તેઓ સૌને અભિનંદન-આશિષ. (આ અહેવાલ અતિસંક્ષિપ્તમાં છે.) — ડૉ. સ. સ. ભિક્ષુ જયશ્રી ઓમ્ગુરુદેવ

દિવાળીપર્વ અને નૂતનવર્ષ નિમિત્તે - શુભેચ્છા
- વંદન-અભિનંદન-આશિષ — યોગભિક્ષુ

૨૧૬. ધર્મ : જીવનમાં ધર્મ આવી જાય, તો તમામ પ્રશ્નો હલ થઈ જાય. — શ્રી પ્રમુખસ્વામી

૨૧૫. પોતાના ક્રોધ : સમગ્ર જગતને એક તાંતણે બાંધવાની યોજના કરવી સરળ છે, પણ પોતાના ક્રોધ પર વિજય મેળવવો અત્યંત મુશ્કેલ છે. — વિનોબા ભાવે

૨૧૮. શંકા-સમાધાન : એક પ્રશ્નના જવાબમાં ગુરુજીએ કહ્યું કે : તમારી જેમ ઘણાને પ્રશ્ન થતો હશે પણ પૂછી શકતાં નહિ હોય.

અમારી ડાબી આંખ નાની છે, તેનું કારણ છે મોતિયાનું ઓપરેશન. તે માટે ડોક્ટરની અનઆવડત કે તેમની બેદરકારી કે આપણી નિયતિ ગમે તે હોઈ શકે કે ત્રણે કારણ હોઈ શકે. તે વખતે મિત્રોએ પૂછ્યું કે હવે આ આંખ બરાબર ન હોઈ શકે ? જવાબ : હા, બીજી આંખનું ઓપરેશન કરાવીશું ત્યારે બરાબર થઈ જશે.

અમારા મનમાં એમ કે બીજી આંખનું ઓપરેશન કરાવીશું, ત્યારે બીજી પણ નાની થઈ જશે એટલે બંને સરખી. પણ એમ ન થયું. બીજી તો હતી એવી જ રહી. ખીલેલા ફૂલ જેવી!!!

‘હરિ કરે તે ખરી’ — સંકલન : ભાવેશ રાવલ

૨૨૦. પાપની : જે ધનનો સ્વીકાર કરવાથી પાપની પ્રતિષ્ઠા વધે છે અથવા દોષિત જીવનનો રંગ લાગે છે, તેવું ધન કદાપિ ન લેવું જોઈએ. — વિનોબા ભાવે

૨૨૧. નારીનારાયણી : કેટલાક આધુનિક અને ભદ્ર-સમાજમાં હું જ્યારે સ્ત્રીઓને સ્ત્રીત્વ ગુમાવતી જોઉં છું, ત્યારે કેટલીક વાર મને એ દૃશ્ય ખૂબ દયાજનક લાગે છે. કારણ કે ત્યારે તેઓ સ્ત્રી જાતિના ગુણો, જેવા કે નમ્રતા, લજ્જા, નાજુકતા, ભદ્રતા, ક્ષમાશીલતા વગેરે ગુમાવતા

હોય છે. આ એવા ગુણો છે કે જે સ્ત્રીઓને સ્ત્રીમાંથી દેવી બનાવે છે. નારીને નારાયણી બનાવે છે.

આ ઉદાત્ત ગુણોને બદલે જે ઘરની સ્ત્રીઓ ધારદાર જીભવાળી હોય, ગરમ સ્વભાવવાળી હોય, કડવી વાણીવાળી હોય, વેરઝેરથી ભરેલી હોય, તે ઘરમાં લક્ષ્મી, સમૃદ્ધિ પધારતી નથી. લક્ષ્મીજી ત્યાં પણ પધારતા નથી કે જ્યાં સ્ત્રી, બધી બાબતોમાં પુરુષ જેવી થવા ઇચ્છે છે. હા, તે અમુક પ્રકારની સમાનતા માટે દાવો કરી શકે; પરંતુ બધી બાબતોની સમાનતા માટે તો નહિ જ.

પુરુષ સમોવડી થવાની સ્ત્રીની આ વેલણમાં જ્યારે તે તેની ભદ્રતા નાજુકતા અને સંસ્કારિતા ગુમાવે છે ત્યારે તે પરમાત્માએ તેને આપેલી અત્યંત કીમતી વસ્તુ તે ગુમાવે છે. વેદમાં એમ કહેવામાં આવ્યું છે કે — “જ્યાં સ્ત્રીઓની પૂજા થાય છે, ત્યાં દેવતાઓ રમણ કરે છે.” જ્યાં સ્ત્રીઓ જાતે જ કઠોરતા અને કર્કશતાથી પૂજાવાનો હક્ક ગુમાવી બેસે છે, ત્યાં સમૃદ્ધિ આવતી નથી અને આવેલી હોય તો ટકતી નથી.

— સ્વામી ચિદાનંદજી

૨૨૪. સંસારનો નિયમ : દક્ષિણા લીધા બાદ બ્રાહ્મણ યજમાનને, વિદ્યા પ્રાપ્ત કર્યા બાદ શિષ્ય ગુરુને છોડીને જતા રહે છે; એવી જ રીતે આ સંસારનો નિયમ છે કે દરેક જીવજંતુ, મનુષ્ય પોતાનું કામ પૂરું થતાં આ સંસાર છોડીને જતા રહે છે.

— યાણક્યનીતિ

૨૨૬. પાપીને : પાપીને પાપ બતાવવાથી પાપ રોકાય છે. આ કાર્ય માટે રાજા, ગુરુ અને પતિ જ સૌથી વધુ ઉપયોગી સિદ્ધ થાય છે.

● જે સ્થાને તવંગર લોકો, વેદોના પાઠ કરનારા પંડિત, દયાળુ રાજા ન હોય અને બીમાર પડીએ, ત્યારે દવા કરનાર ન હોય, તેવા સ્થાને રહેવું બેકાર છે.

— યાણક્યનીતિ

૨૨૮. ગુરુમંત્ર :

● મોટામાં મોટો ગુરુમંત્ર એ છે કે કોઈને તમારું રહસ્ય ન બતાવો, એ તમારો વિનાશ નોતરશે.

● જ્ઞાન જો હલકી કોટિના પ્રાણી પાસેથી પણ મળતું હોય, તો તેને ગ્રહણ કરવામાં સંકોચ ન કરવો.

— યાણક્યનીતિ

૨૩૨. દુઃખનું રહસ્ય : દુઃખી હોવાનું રહસ્ય એ જ છે કે તમારી પાસે તે વિચારવાનો સમય હોય છે કે તમે સુખી છો કે નથી. — બર્નાડ શો

૨૩૨. ચિત્તશુદ્ધિ : જે ન્યાયી-પ્રામાણિક કાર્ય કરે છે અને નામનાની ઈચ્છા રાખતો નથી તો તેની ચિત્તશુદ્ધિ થાય છે.

— વિનોબા ભાવે

૨૩૫. અંધાધૂંધ : અંધાધૂંધ ખર્ચ કરનાર એટલે કે પોતાની આવક કરતાં વધારે ખર્ચ કરનાર અને બીજા સાથે વગર કારણે કજિયો કરનારા ક્યારેય સુખી નથી થતાં.

— ચાણક્યનીતિ

૨૩૩. ત્યાગ : ત્યાગથી પાપની મૂડી ચૂકવાય છે અને દાનથી પાપનું વ્યાજ ચૂકવાય છે. — વિનોબા ભાવે

૨૩૬. મિત્ર : બે ગાઢ મિત્રો હતા. કોઈ કારણસર મનદુઃખ થયાં એટલે બંને છૂટા પડી ગયા.

બે ગાઢ મિત્રો હતા, એક રાજસી સ્વભાવનો, મતભેદ થયો એટલે રાજસી ગાળો બોલીને છૂટો થઈ ગયો.

બે ગાઢ મિત્રો, એક લાકડી રાખે. બંને વચ્ચે ઝઘડો થયો, ત્યારે લાકડીવાળાએ લાકડી ચલાવી. તેની પાસે પોતાનો ગુસ્સો વ્યક્ત કરવા માટે લાકડી સિવાય બીજું કંઈ ન હતું.

જે મિત્ર પાસે છરી હોય તે છરી અને જેની પાસે બંદૂક હોય તે બંદૂક ચલાવે. પોતાનો ગુસ્સો વ્યક્ત કરવા માટે જેની પાસે જે સાધન હોય, તેનો જ તે ઉપયોગ કરે તે સ્વાભાવિક છે.

સાત્ત્વિક મિત્રો જ, ઘર્ષણ કે મતભેદ વખતે પણ ‘તું તારા ઘેર સુખી અને હું મારા ઘેર સુખી’ એમ કહીને છૂટા પડી શકે, માટે -’

પાની પીજિયે છાનકે મિત્ર કીજિયે જાનકે.

૨૩૮. આનંદ : આનંદ જ બ્રહ્મ છે. આનંદ જ સાચું જ્ઞાન છે, આનંદથી જ બધાં પ્રાણીઓ ઉત્પન્ન થાય છે, અને આનંદમાં જ સમાઈ જાય છે. — ઉપનિદ

૨૩૮. ત્રણ તીર : આત્મવિશ્વાસ, મનોબળ અને સંકલ્પના ત્રણ તીર જેના ભાથામાં હોય એ માણસ અઘરામાં અઘરું નિશાન વીંધી શકે છે. — ટીના દોશી

૨૪૦. અહિંસક : એ, બીજાઓને ખતમ કરીને હિંસક બન્યો, જ્યારે પેલો સજ્જન જાતે ખતમ થવાની તૈયારી રાખીને અહિંસક બન્યો ! — રત્નસુંદર વિજયજી

૨૪૧. દુશ્મનનું શરણું : દુશ્મનના શરણે જવાથી ધન મળે, એવા ધન કરતાં માનવી નિર્ધન રહે એ જ સારું. એવા જીવન કરતાં મૃત્યુ ભલું. — ચાણક્યનીતિ

૨૪૭. ગરીબી : ગરીબી સાથે સંઘર્ષ કરવા માટે બુદ્ધિની જરૂર પડે છે. બુદ્ધિની શક્તિથી જ ગરીબીના શાપમાંથી મુક્ત થઈ શકાય છે. — ચાણક્યનીતિ

૨૪૯. મૂર્ખ : જેઓ પોતાની સત્તાનું પ્રભુત્વ લોકો ઉપર જમાવવા પ્રયત્ન કરે છે, તેઓ મૂર્ખ અને અજ્ઞાની છે.

— ગુરુનાનક

૨૫૩. ટીકા : બીજાઓની ટીકામાં જેટલો સમય બગાડો છો, તેનાથી અડધો સમય પણ જો પોતાની ટીકામાં બગાડશો તો મહાન બની જશો. — વિનોબા ભાવે

૨૫૪. ઠેકાણું એક : સૂર્યાસ્ત થતાંની સાથે જ પોપટ વગેરે બધાં જ પક્ષીઓ એક મોટા વૃક્ષ પર આવીને બેસી જાય છે. તેમની જાતિઓ ભલે અલગ-અલગ હોય પણ રાત્રી પસાર કરવાનું તેમનું ઠેકાણું તો એક જ છે. તેવી જ રીતે આ દુનિયામાં કોણ જાણે કેટલીએ જાતિના લોકો વસે છે, જે પોતાના સમયે જન્મ લે છે અને પોતાનો સમય પૂરો થતાં પાછાં ચાલ્યા જાય છે. — ચાણક્યનીતિ

૨૫૫. દગાબાજથી : બળદગાડીથી પાંચ હાથ, ઘોડાથી દશ હાથ અને હાથીથી સો હાથ દૂર રહેવું જોઈએ. અને જો કોઈ પાપી, દગાબાજ અને સ્વાર્થી માણસ મળે તો તેનાથી દૂર રહેવાની કોઈ સીમા નથી. તેના માટે તો દેશ છોડીને નાસી જાઓ, તોપણ સારું ગણાશે.

— ચાણક્યનીતિ

૨૫૬. ભાગ્ય અનુસાર : સંતોષથી વધીને માનવી માટે શાંતિનો બીજો કોઈ માર્ગ નથી. કારણ કે દરેક મનુષ્યને કુદરતે તેના ભાગ્ય અનુસાર આપ્યું છે. — ચાણક્યનીતિ

૨૬૧. પોતાના માર્ગમાં : જેઓ દીપકને પોતાની પાછળ રાખે છે તેઓ પોતાના માર્ગમાં પોતાની જ છાયા નાખે છે.

— રવીન્દ્રનાથ ટાગોર

૨૬૩. ક્ષમતા હોવી : શ્વાસોચ્છ્વાસની સ્વાભાવિક ક્રિયાની જેમ આપણા ચરિત્રમાં એવી સ્વાભાવિક ક્ષમતા હોવી જોઈએ કે જેના બળ પર આપણે જે જરૂરી છે તે અનાયાસે જ ગ્રહણ કરી શકીએ અને જે ત્યાજ્ય છે તે વિના ક્ષોભે ત્યજી શકીએ. — રવીન્દ્રનાથ ટાગોર

જીવનપાથેય - જીવનનું ભાથું

(પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રીનું ફેસબુક પર આવતું 'આજનું ભાથું'માંથી સાભાર)

લેખક : પૂ. યોગભિક્ષુજી

સંકલન - ડૉ. સદ્ગુરુ સમર્પણભિક્ષુ

૨૨૨. જગત-જનની : હરેક જીવ કા જન્મ અપની માતા સે હોતા હૈ, ઔર માતા નારી હોતી હૈ। ઈસલિયે નારી, જગત-જનની હૈ ઔર જગતજનની સંપૂર્ણ જગત મેં વ્યાપ્ત હૈ। ઐસે સર્વવ્યાપક તત્ત્વ સે કોઈ પૂર્ણતયા દૂર રહને કા પ્રયત્ન કરે તો ઉસે કહાં સ્થાન મિલેગા?

૨૨૭. ન્યાય : એક મહારાજાને પોતાના શહેરમાં એક ખૂબ વિશાળ અને અતિ સુંદર સરોવર બનાવવાની ઈચ્છા થઈ. રાજાએ જાણકારોને કામ સોંપ્યું, થોડા જ સમયમાં જાણકારોએ સરોવરનો અતિ સુંદર નકશો બતાવીને કહ્યું કે આમાં ફક્ત એક જ મુશ્કેલી આવે છે કે કિનારે એક ગરીબ બાઈની ઝૂંપડી આવે છે. જો એ ઝૂંપડું હટાવી દઈએ, તો ઉત્તમ સરોવર બની શકે. અમે એ બાઈને બધી રીતે સમજાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો પણ બાઈ માનતી નથી. ફક્ત આટલા નજીવા કારણે, આપણા શહેરના નાક સમાન સરોવરનું કામ અટક્યું છે, આપ કહો તો ઝૂંપડીને ઉખાડીને ફેંકી દઈએ.

રાજા કહે : 'સરોવર જરૂર બનાવીએ, પણ ઝૂંપડીને સલામત રાખીને. ઝૂંપડી બાજુ થોડો વળાંક આપી દેવો. શહેર માટે સરોવર નાક સમાન છે, પણ સરોવર માટે એ વળાંકવાળી ઝૂંપડી નાક સમાન ગણાશે ! કારણ કે એ ન્યાયના પ્રતીક તરીકે સદા શોભશે. સરોવરને જોઈને સૌ ખુશખુશાલ થઈ જાય એ ખરું પણ એ બાઈ તો દુઃખી દુઃખી જ થઈ જાયને! એક નિરાધાર બાઈને દુઃખી કરીને બીજા અનેક સુખિયાઓને વધુ સુખી કરવાનો પ્રયત્ન કરવો એ ઘણો મોટો અન્યાય છે. નરી બર્બરતા છે.' અમારા રાજ્યમાં નિર્ણય લેવા માટે સૌ કોઈ સંપૂર્ણ સ્વતંત્ર છે.

- જપ-તપ દ્વારા એકઠી થતી ઉષ્ણતાને (ઉર્જાને) શરીરમાં જ પચાવી લ્યો.
- હરદમ હથોડો પ્રેમનો મારે, સદ્ગુરુ-સોની મળી જાય. કામ-કોધને કૂટી મારે, કરી દે પોતાની સમાન.

- ડિગ્રી ન પૂછવી સંતો કેરી, મેળવી લેવું જ્ઞાન; મૂલ્ય કરવું તલવારનું, રહેવા દેવું મ્યાન.

૨૪૨. કુદરતી ક્રમ : મનુષ્ય, પશુ કે પક્ષી જેણે પણ શરીર ધારણ કર્યું છે, તેના દ્વારા, ભલે જાણ્યે કે અજાણ્યે પણ પાપ-પુણ્ય થવાનાં જ. અને તેના કારણે તેને સુખ-દુઃખ પણ ભોગવવાં જ પડે અને સુખ-દુઃખના કારણે હર્ષ-શોક પણ પ્રાપ્ત થાય જ.

આ આખો ક્રમ કુદરતી છે, જેમ બચપન, જુવાની, ઘડપણ અને મૃત્યુ. આ ક્રમને કોઈ ટાળી શકે નહીં. હા, તે દુઃખમાંથી રાહત મેળવી શકાય.

જે ખૂબ સાવધાન રહે અને અનિવાર્યપણે કરવાં પડતાં પાપકર્મો જ કરે, મોજશોખ કે સ્વાદ કે ભોગો વગેરે માટે પાપ ન કરે, તો તેને દુઃખમાં ઘણી રાહત મળે. જે, પાપો કરવામાં પાછું વાળીને ન જુવે, તેને દુઃખી કરવામાં દુઃખો પણ પાછુ વળીને ન જૂએ.

ચાલવું, રાંધવું, નાવું-ધોવું વગેરે કર્મોમાં જે પાપ-હિંસા થાય તે અનિવાર્ય પાપ અર્થાત્ નિવારી ન શકાય તેવું પાપ ગણાય.

- પાણી ભરાય નાવમાં, ઘરમાં વધે રૂપિયા, બંને હાથે ઉલેચીએ, તો જ થઈએ સુખિયા.
- મોક્ષ મેળવવા, વૃદ્ધ શરીરે. ગંગામાં ડૂબકી લગાવે. બરફનું ઠંડું જળ, શરમ ન રાખે પળ, લકવાના રોગમાં ફસાવે.
- પરમગુરુ પરમાત્માની પ્રાપ્તિ તારું લક્ષ્ય પરમ; પ્રગટાવ પ્રભુ જીવમાત્રમાં, એ જ તારો ધર્મ ચરમ.

૧૯૫. દશહરા : વિજયાદશમી/દશેરા/ દશહરા દશહરા એટલે દશને હરવા-હરાવવા, દશ ઉપર જય મેળવવો, દશ આંતરશત્રુઓ ઉપર વિજય પ્રાપ્ત કરવો.

આ દશ અવગુણો, આંતરશત્રુઓનું કામ કરે છે. કઠોર બોલવું, અસત્ય બોલવું, વૃથા બોલવું, ચાડી, ચોરી, હિંસા,

અનીતિમય વિષયભોગ, પારકી વસ્તુની ઈચ્છા, અનિષ્ટ ચિંતન અને દુરાગ્રહ.

નથી તો આપણે રાવણ ઉપર કે નથી તો આપણે કૌરવો ઉપર વિજય મેળવવો, આપણા આંતરશત્રુઓ ઉપરનો વિજય જ આપણને સુખ-શાંતિ આપી શકશે.

- આપણી લઘુતા ટાળવાવાળા સર્વે આપણા ગુરુ જ કહેવાય. જે આપણી લઘુતા જેટલા પ્રમાણમાં અને જેવા પ્રકારની ટાળે, તે તેટલા પ્રમાણમાં અને તેવા પ્રકારના ગુરુ છે. લઘુતા ટાળવાથી જે ગુરુતા જ્ઞાન, જાણકારી પ્રાપ્ત થાય છે તે કલ્યાણકારી હોવી જોઈએ, તો જ તે ગુરુતા કહેવાય અને તો જ તે આપનારને ગુરુ કહેવાય.

૧૮૬. રાવણને શાપ : રાવણે, તેના સાવકાભાઈ, કુબેરના પુત્ર, નલકુબેરની પત્ની પર બળાત્કાર કર્યો હતો. તેથી નલકુબેરે રાવણને શાપ આપ્યો હતો કે :

‘કોઈ પણ સ્ત્રીને તેની ઈચ્છા વિના તું સ્પર્શીશ કે તારા મહેલમાં રાખીશ તો તે જ ઘડીએ તારા મસ્તકના ટુકડે-ટુકડા થઈ જશે.’

આ કારણે જ રાવણે સીતાજીને પોતાના મહેલમાં નહિ રાખ્યા હોય અને તેમની જોડે કોઈ અઘટિત વર્તન નહીં કર્યું હોય.

૧૮૮. હાર્દિક શ્રદ્ધાંજલિ - પુષ્પાંજલિ

વિશ્વભરના સમસ્ત સપૂત શહીદોને, જાંબાઝ મરણિયા મહાવીરોને વંદન તથા સમસ્ત દિવંગત આત્મીયજનોને તથા પરિજનો-પરિવારજનોને પ્રણામ. — **ઓમ્પરિવાર**

- આપણાં સાત્ત્વિક - આધ્યાત્મિક કાર્યોથી આપણા શરીરમાં ઉત્પન્ન થતી ઉષ્ણતા જ્યારે સૂક્ષ્માતિસૂક્ષ્મ નાડીઓને શુદ્ધ કરી બહિર્મુખ બને તે પહેલાં આપણે જાગૃત થઈ જવું જોઈએ, કારણ કે તે ઉષ્ણતાને વેડફી નાખવાની નથી, શરીરમાં પચાવી લેવાની છે, જેથી આધ્યાત્મિક ઉન્નતિમાં તેના સહારે આગળ વધી શકાય.

- **ઓમ્જયંતી નિમિત્તે :** વંદન, અભિનંદન, આશિષ.

- **નૂતન વર્ષ નિમિત્તે :** શુભેચ્છા-વંદન-અભિનંદન-આશિષ.

૨૧૮. અવિનાશી : જેઓ આપણને અવિનાશી સુખ આપી શકે તેટલા સમર્થ છે. તેમની પાસેથી પણ આપણે

વિનાશી સુખની અપેક્ષા રાખતા હોઈએ છીએ. આપણે એટલા બધા બુદ્ધિના દરિદ્રી છીએ???

- પરતત્ત્વને પામવા, ભજવા શ્રી ગુરુનાથ; વલખાં માર્યે નવ મળે, ન વેચાય દુકાનહાટ, ‘યોગ’ ભિક્ષા લાવીઓ, ‘ભિક્ષુ’ બની ગુરુદ્વાર; મુમુક્ષુ જરૂર પામશે, સૌનો મુજમાં ભાગ.
- ધાંચી, મોચી, દરજી કેરાં, ભલે કાજ કરે અનંત; સંતસ્વભાવ પલટે નહિ તોયે, રહે સંતનો સંત.
- સંત, મહંત, સંન્યાસી થઈ ભલે, મોટાં માંડે ડગ; બગ-સ્વભાવ સુધરે નહિ તોયે, રહે ઠગનો ઠગ.

૨૨૯. પ્રશ્ન :

જિજ્ઞાસુ : સો માણસને સુખી કરવા જતા એક માણસને દુઃખ પડતું હોય, તો તેમ કરી શકાયને? તો પાપ ન લાગેને? **જવાબ :** તેમ કદી ન કરાય. ઘોર પાપ લાગે. કોઈને પણ દુઃખી કરવાનો હક્ક, આપણને કોણે આપ્યો? એ એકની જગ્યાએ આપણે હોઈએ તો ? તો આપણે આ વાતને કદી મંજૂર ન રાખીએ. આ તો કુદરતનો કાનૂન આપણે હાથમાં લીધા બરાબર કહેવાય. હા, જો એ એક દુઃખી થનારે મંજૂરી આપી હોય, તો એ બરાબર કહેવાય. બાકી તો અહંકાર, છુપાવેશે, અનંત રૂપે ભલભલાને છેતરતો હોય છે.

પોતાની મરજીથી, પૂર્ણ સમજપૂર્વક જેઓ અન્યોને સુખ પહોંચાડવા, પોતે અનંત રૂપે દુઃખી થવા કે શહીદ થઈ જવા સુધી તૈયાર થઈ જતાં હોય છે, તેમને તો મનુષ્ય બિચારો, શું અભિનંદન કે આશિષ આપી શકે ? તેનું ગજું કેટલું ? એ કામ તો વિશ્વંભર સહર્ષ પોતાના માથે રાખે છે.

- **ઝીણી માયા છાની છરી, મીઠી થઈને મારે ખરી;** વળગી પૂછી અળગી નવ થાય, જ્ઞાની પંડિતને માંહીથી ખાય; અનેક રૂપે માયા રમે, જ્યાં જેવું ત્યાં તેવું ગમે; અખા માયાના ઘણાં છે ઘાટ, જ્યાં જુઓ ત્યાં માયાના જ હાટ.

૨૩૪. પુણ્યે : ‘પુણ્યે પાપ ઠેલાય’ એમ કહેવાય છે, પણ એ બરાબર નથી. પુણ્યનું ફળ સુખ અને પાપનું ફળ દુઃખ ભોગવવું જ પડે છે. કર્મનો એવો અફર-અટલ નિયમ છે.

મૂંગાં નિરાધાર પશુ પક્ષીઓ પર અનંત પ્રકારના અનંત પ્રયોગો કરીને તેને કલ્પનાતીત-સીમાતીત દુઃખો

પહોંચાડવામાં આવે છે. એ બર્બર અખતરાઓ દ્વારા અમુક શોધો કરાય છે અને એ શોધોના આધારે મનુષ્યોને ખૂબ સુખ-સગવડ અપાય છે.

મનુષ્યોને સુખ-સગવડ આપવાનું જેટલું પુણ્ય થયું, તેનું તેટલું સુખ મળે જ અને પશુ-પક્ષીઓને જેટલું દુઃખ આપ્યું, તેનું તેટલું દુઃખ મળે જ.

અખતરાઓ દ્વારા જે શોધો થઈ હોય અને જેણે - જેણે તેનાથી લાભ લીધો હોય, તેઓ સૌ પણ તે દુઃખમાં ભાગીદાર તો ખરા જ.

તે વાતની સમ્બંધ, સાબિતી મળી જ રહી છે, કૂદકે ને ભૂસકે વધતાં જતાં દવાખાનાંઓ રૂપે.

૨૩૭. સાચી મદદ : દ્રવ્ય, કપડાં કે એવી કોઈ બીજી સ્થૂળ મદદ કોઈને કરીએ તે સારી વાત છે, પણ તે જીવનભર ચાલતી નથી. થોડા જ સમયમાં મદદ લેનારો પાછો હતો એવો ને એવો જ.

સાચી સમજ આપવી તે સાચી અને જન્મભરની મદદ છે. મનુષ્ય સ્વાવલંબી બની શકે તેવું કાંઈક કરવું તે અલૌકિક મદદ છે, અસ્તુ.

બ્રાહ્મણ ગરીબ ન રહે અને તેને કોઈ પાસે માગવું કે કોઈ પાસે લાંબો હાથ ન કરવો પડે તે માટે, મહાત્મપરવી ભગવાન પરશુરામે દરેક બ્રાહ્મણના આંગણમાં એકએક રત્નસ્થંભ રોપી આપ્યો. પછી પોતે તપમાં ચાલ્યા ગયા. થોડાં વર્ષ પછી આવીને જોયું, તો તેઓ દંગ રહી ગયા ! કોઈ જ બ્રાહ્મણના ત્યાં રત્નસ્થંભ ન હતો અને બધા જ પહેલાની સ્થિતિમાં આવી ગયા હતા!!

આપેલો રત્નસ્થંભ પણ ખૂટી જાય છે, પણ આપેલી સાચી સમજ જન્મોજન્મ સાથ આપે છે.

“સ્વાવલંબ કી એક ઝલક પર, ન્યોછાવર કુબેર કા કોષ !”

૨૪૩. ડોક્ટર :

પ્રશ્ન : ડોક્ટર દર્દીને કડવી દવા પિવડાવે, ઈન્જેક્શન પણ આપે અને ઓપરેશન પણ કરે. આ બધાંથી દર્દી ખૂબ દુઃખી થાય. દર્દીને દુઃખી કર્યાનું પાપ ડોક્ટરને ન લાગે?

ઉત્તર : ના, તેનાથી ડોક્ટરને પાપ ન લાગે, કારણ કે તે બધાં ઉપચારો દર્દીની કે તેના વડીલોની મંજૂરી-સ્વીકૃતિ મળ્યા પછી કરાતા હોય છે.

ડોક્ટરના ઉપચારો દ્વારા દર્દીને જે લાભ થાય તેનું પુણ્ય ડોક્ટરને મળે.

● માતાપિતા પોતાનાં સંતાનોને અને ગુરુ-સંતો પોતાનાં પ્રેમીજનોને સુખી કરવા માટે પોતાનાં તમામ સુખોનો ભોગ આપતાં લેશ પણ અચકાતાં નથી. તેમ...

સંતાનોએ અને પ્રેમીજનોએ પણ પોતાનાં માતાપિતા અને ગુરુ-સંતોની અમૂલ્ય સેવાનો લાભ લેવાની અલૌકિક તક કદી ચૂકવી જોઈએ નહીં.

● **જન્મદિવસ :** અખંડ સુખ પ્રાપ્ત કરવા માટે જે-જે કર્મો કરવાનાં અનિવાર્ય હતાં, તેમાંથી આપણે કેટલાં કર્મો કર્યાં અને કેટલાં કર્મો કરવાનાં બાકી છે, તે તપાસી જવાનો દિવસ તે જ જન્મદિવસ. આશિષ

૨૪૪. સંકેત : ભોજન જ્યારે ખૂબ સ્વાદિષ્ટ લાગે, ત્યારે અને ભોજન જ્યારે ખૂબ બેસ્વાદ લાગે, ત્યારે સમજવું કે શરીર કાંઈક સંકેત આપી રહ્યું છે, આરોગ્ય માટે સાવધાન કરી રહ્યું છે.

૨૪૫. ફેર-તેર :

દીકરો પરણાવ્યો એટલે ઘરમાં વહુ આવ્યાં. હવે સાસુ વિચારે છે કે મને મારી સાસુએ ખૂબ દુઃખ આપ્યું છે. હું પણ મારી વહુને એવું જ દુઃખ આપું, હું આટલી બધી દુઃખી થઈ છું તો તેને સુખી થવા શાની દઉં?

પડોશીના ઘેર પણ વહુ આવી. એ સાસુ વિચારે છે કે મારી સાસુએ મને ખૂબ દુઃખ આપ્યું છે, હું ખૂબ ત્રાસ ભોગવી ચૂકી છું પણ હવે હું મારી વહુને એવી રીતે સાચવું કે તેને લેશમાત્ર પણ દુઃખ ન પડે. માણસે માણસે ફેર, કોઈ લાભેય ન મળે. કોઈ ટકાના તેર !

૨૪૬. એક ગણું : એક ગણું દાન, સહસ્ર ગણું પુણ્ય'

કોઈને એક રૂપિયાનું દાન કરીએ, તો બદલામાં એક હજાર રૂપિયા મળે. પણ -

જો કોઈ પાસેથી એક રૂપિયો જૂંટવી લઈએ, તો બદલામાં એક લાખ રૂપિયા પાછા આપવા પડે ?

પુણ્યથી મળતા સુખ કરતાં પાપથી મળતું દુઃખ અનેકગણું વધારે હોય છે.

૨૪૮. ધોળ : શેઠના ઘરમાં ચોર ઘૂસ્યો. શેઠ જાગતા હતા. શેઠે ખૂબ બુદ્ધિપૂર્વક ચોરને પતાવી દીધો. રાત્રીનો પ્રહરી

‘સાવધાન’ની બૂમ પાડતો નીકળ્યો. શેઠે બોલાવ્યો. શેઠે પ્રહરીને કહ્યું કે જુઓ જમાદાર, આ ચોરનું મડદું, આને પતાવી દેવાનો યશ મારે તમને જ આપવો છે, જેથી તમારી વાહવાહ થાય, ઈનામ મળે અને હું પણ મોટું ઈનામ આપીશ, બરાબરને ? પ્રહરી તો આ સાંભળીને રાજી-રાજી થઈ ગયો. તેને લાગ્યું કે આ તો સાવ મફતમાં યશ અને રૂપિયાનું પોટલું મળી રહ્યું છે, તેથી તેણે શેઠની બધી વાત સ્વીકારી લીધી.

બીજે દિવસે, જાહેરમાં તેનું ખૂબ સન્માન થયું અને તેને ધોતી પણ ઓઢાડવામાં આવી.

આ બધી ખબર શેઠાણીને થઈ, એટલે તે શેઠને વઢીને કહેવા લાગી કે ચોરને તો તમે પતાવી દીધો હતો તોય ધોતી તો પેલો જમાદાર લઈ ગયો.

ત્રીજે દિવસે સવારમાં થોડે દૂરથી રડવાનો અવાજ આવ્યો એટલે શેઠાણી શેઠને પૂછે છે કે આ કોણ રડે છે ? શેઠ કહે કે કોઈ રડતું નથી, આ તો ધોતીના ધોળ ગવાય છે, એટલે કે પેલા ચોરના ભાઈએ જમાદારને મારી નાખ્યો, એટલે જમાદારની પત્ની રડે છે.

શેઠાણી મોં ફાડીને આંખો ચકળવકળ કરતી શેઠ સામે જોઈ રહી.

૨૫૦. બાંધે કોણ : ઉંદરોની સભામાં પ્રમુખે કહ્યું કે બિલાડીનો ત્રાસ ખૂબ વધી ગયો છે. રોજે આપણી સંખ્યા ઘટતી જાય છે. છે કોઈ ઉપાય ? એક ઉંદરે ઉપાય બતાવતાં કહ્યું કે બિલાડીની ડોકમાં ઘંટડી બાંધી દઈએ એટલે તે આવે કે તુરત ખબર પડી જાય, પણ ઘંટડી બાંધવા કોણ જશે ? આખી સભા ખામોશ ! પણ એક મહા અભિમાની ઉંદરે ગર્જના કરી કે એમાં શું મોટી વાત હતી ? એ કામ હું કરીશ, તમે બધાં તો મહા ડરપોક છો.

પછી તે ઉંદરભાઈ, ઘંટડી લઈને નીકળ્યા બિલ્લીબાઈને ગોતવા. પણ, બિલ્લીને તે ગોતે તે પહેલાં જ બિલ્લીએ તેને ગોતી લીધો અને પોતાના પેટમાં પધરાવી પણ દીધો!

સાર : સભામાં ચૂપ રહેનારાં બધા ઉંદરો કાંઈ ડરપોક નહોતા, પણ બુદ્ધિમાન અને પરિણામનો વિચાર કરનારા તથા પોતાની અને બિલ્લીની શક્તિને માપી શકે તેવા હતા. બિલ્લીને ઘંટડી બાંધવા જનાર ઉંદરની, સારાસારની બધી જ વિવેકશક્તિ મહા અભિમાને હણી લીધી હતી, જેથી પરિણામ તો જે આવતું હોય તે જ આવેને?!

૨૫૧. સાત પૂંછડિયો : એક ઉંદરને સાત પૂંછડી. સૌ તેને ‘સાત પૂંછડિયો’ કહીને ખીજવે, એટલે તેણે એક પૂંછડી કપાવી નાખી. તો છ પૂંછડિયો કહીને ખીજવે. તેણે એક પછી એક છ પૂંછડી કપાવી નાખી. તો કહે ઉંદર બાંડો. હવે ઉંદરભાઈ શું કરે ? નવી પૂંછડી તો લગાવી શકાય નહીં.

સાર : ઉંદરમાં એટલી સામાન્ય સમજણ હોવી જરૂરી હતી કે સાત પૂંછડી એ તો બીજા કરતાં પોતાની વિશેષતા હતી ! પોતાની વિશેષતા જોઈને અન્યોને ઈર્ષ્યા થવાની જ. ખેર ! એટલું ભલે ન સમજ્યો, પણ એક પૂંછડી તો બધા ઉંદરોને હતી, એમાં શરમાવા જેવું શું હતું ? ખિજાવા જેવું શું હતું ?

બીજાઓ શું કહે છે, કેવળ તેના પર જ આધાર રાખીને ચાલવાથી દુઃખી થવાય છે. અમુક મત પોતાનો અને અમુક અભિપ્રાય આપતજનોનો લેવાથી સરળતા-સફળતા મળે છે.

૨૫૨. સાપેક્ષવાદ : શ્રીરામે રાક્ષસમુક્ત ભારત કરવા માટે ભાઈ અને પત્ની સહિત અવર્ણનીય, અકલ્પનીય દુઃખો સહન કર્યાં, છતાં રાક્ષસોનો સંપૂર્ણ વિનાશ ન થઈ શક્યો.

દેવ છે તો દાનવ પણ છે જ, આ સાવ સ્વાભાવિક ક્રમ છે. દેવને દેવ કોની તુલનાએ કહી શકીએ? જો દાનવ હોય જ નહિ, તો દેવ કોને કહીએ ?

જો રાત્રી ન હોય અને કેવળ ચોવીસ કલાકનો દિવસ જ હોય તો કોની અપેક્ષાએ દિવસને દિવસ કહી શકીએ ? જ્યારે રાત્રી ન હોય તે સમયને દિવસ કહીએ છીએ. પણ જો રાત્રી હોય જ નહિ, તો દિવસને શાનું સંબોધન કરી શકીએ ?

કાળાંબજારિયાની અપેક્ષાએ-તુલનાએ ધોળાં બજારિયા છે. જો કેવળ જ ધોળાં હોય, કાળાં નામ માત્ર ન હોય, તો ધોળાંને ધોળાં કેવી રીતે સાબિત કરવાં? અસંભવ.

દાનવોનું, કાળાંઓનું, અને તે બધાંનો નાશ કરવાનો પ્રયત્ન કરનારાઓનું અસ્તિત્વ પણ કાયમ રહેવાનું જ.

ઉપર્યુક્ત બધાંનું અસ્તિત્વ હોવું એ સૃષ્ટિના અસ્તિત્વપણાનો સ્વાભાવિક ક્રમ જ છે.

‘થિયરી ઓફ રિલેટીવિટી’ને ‘સાપેક્ષવાદ’ને આત્મીય કરી લેવાથી જીવન સંપૂર્ણ ભારમુક્ત બની જાય છે.

૨૫૩. બંને સાથે જ રહે : કાળું અને ધોળું, પાપ અને પુણ્ય, ગળ્યું અને કડવું, દેવત્વ અને દાનવત્વ વગેરે જોડકાં

છે - તે સાથે જ રહે છે. તે એક સિક્કાની બે બાજુ જેવા છે, જુદાં ન પડી શકે.

ઉપર્યુક્ત બધાં તત્ત્વો એક જ શરીરમાં રહેલાં છે. જ્યારે જે તત્ત્વની અધિકતા હોય, ત્યારે તેને તે નામ મળે. જેમકે જે માણસમાં દેવત્વ વધુ હોય, તો તે દેવ અને જો દાનવતત્ત્વ વધુ હોય, તો તેને દાનવ કહેવાય.

કારેલામાં અને શેરડીમાં છએ રસ છે, પણ કારેલામાં અધિક કડવો રસ છે, તેથી તે કડવું અને શેરડીમાં અધિક ગળ્યો રસ હોવાથી તે ગળી લાગે છે.

ખારો, ખાટો, ગળ્યો, કડવો, તીખો અને તુરો આમ છ રસ ગણાય છે.

આ બધી રચના કુદરતની છે, તેથી તેમાં કોઈ કાયમી ફેરફાર ન કરી શકે.

૨૫૮. માનવતા : મેં જબ તક જિંદા હૂં, માનવતા કે ઉપર દેશભક્તિ કી જીત નહીં હોને દૂંગા. — **રવીન્દ્રનાથ ટાગોર**
સાર : દેશભક્તિ માનવતાની રક્ષા માટે છે. જો માનવતા ન હોય, તો માનવ ન હોય અને માનવ ન હોય, તો દેશ ન હોય અને જો દેશ ન હોય, તો દેશભક્તિ ક્યાંથી હોય? ન જ હોય.

ભારતમાતાનું કોઈ સ્થૂળ-સાકાર સ્વરૂપ નથી, ભારતની જનતા એ જ ભારતમાતા. ભારતમાતાની સેવા કરવી હોય, તેણે ભારતની જનતાની સેવા કરવી પડે, તેને સુખ-સગવડ આપવાં પડે.

ભારતમાતાને પુષ્પમાળા પહેરાવવી હોય, તો તેમની શ્રીવા ક્યાં છે? તેમના પ્રતિનિધિ તરીકે, જનતાના પવિત્ર પ્રતિનિધિઓને જ માળા પહેરાવી શકીએ.

૨૫૯. જેવું બીજ : ધરતીમાં તો છએ રસ છે, પણ આપણને તો તે રસ મળે કે જેનું બીજ વાવીએ. કડવું વાવીને મીઠાની આશા રાખીએ, તો તે કુદરત વિરુદ્ધ છે. તેથી સફળ ન થઈ શકીએ.

આપણે જેવા હોઈએ તેવું આપણું પ્રતિબિંબ અરીસામાં દેખાય, આપણે કેવા દેખાવું છે તે આપણા હાથની વાત છે, અરીસો તો એક સાધન માત્ર છે.

● જર, જમીન અને જોરુમાંથી એક પણ કજિયાના છોરું નથી. પણ ‘એ ત્રણે પર મારો હક્ક’એ ભાવનામાંથી જ કજિયાનો જન્મ થાય છે.

૨૬૨. પૈસાથી : ખૂબ ભણેલા કાયદાવિદો, કાયદા બનાવતી વખતે એ પરવા નથી રાખતા કે તેમના કાયદાથી અભણોને જીવન-વ્યવહારમાં કેવી-કેવી અગવડો અને કેટકેટલી તકલીફો પડશે, એ પરવા તો ફક્ત અભણ જ રાખે; પણ-

અભણ, અભણ હોવાથી તે કોઈ કાયદાકાનૂન જાણે નહિ, તેથી અભણને મદદ કરી શકે નહીં! એટલે તેના મોઢામાંથી લાચારીભર્યો નિસાસો નીકળી પડે કે :

પૈસે સે પૈસે મિલે, લંબે કર-કર હાથ;

તુલસી, હાય ! ગરીબ કી, કોઈ ન પૂછે બાત.

શિવરાત્રીનિમિત્તેના કાર્યક્રમપ્રસંગે પ.પૂ. ગુરુદેવ શ્રી યોગભિક્ષુજીનાં આશીર્વાચન

તા. ૨૬-૨-૨૦૧૭

સંકલન - શશિકાંત પટેલ

સત્ય-ધર્મ ગુરુદેવની જય. સત્ય અને ધર્મ એ જ આપણા ગુરુદેવ અને એમની જય તો જ આપણી જય.

દર વરસે શિવરાત્રીનિમિત્તે શિવરાત્રી પછીના રવિવારે પરમાત્માની અસીમકૃપા તથા પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુજી મહારાજના અલૌકિક આશીર્વાદથી ઉમરેઠ ઓમ્પરિવારના ઉપક્રમે સ્વાધ્યાય-સત્સંગ-ભજન તથા પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવના મનુષ્યજન્મની સાર્થકતા જેમાં રહેલી છે, તે મોક્ષપ્રાપ્તિની સચોટ પ્રેરણા આપતા અતિ પ્રેરક-દુર્લભ આશીર્વાચનનો કાર્યક્રમ કુસુમ હરનાથ મંદિર, મુ.

ઉમરેઠ મુકામે રાખવામાં આવે છે. લોકકલ્યાણના નિષ્કામજ્ઞાન યજ્ઞરૂપી આ દિવ્ય મહોત્સવમાં ડાકોરના સંતો તથા ઉમરેઠ સંતરામ મંદિરના મહંત શ્રી ગણેશદાસજી મહારાજ કાર્યક્રમને પોતાની શુભેચ્છા પાઠવવાના સદ્ભાવ સહિત ઉપસ્થિત રહે છે. પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવ અવસ્થાના કારણે પોતાના નિવાસસ્થાનેથી બહાર જતા નહીં હોવાથી કાર્યક્રમમાં સ્થાનિક તથા દૂર-દૂર બહારગામથી આવેલા ભક્તો-મુમુક્ષુઓને ટેલિફોનના માધ્યમથી આશીર્વાચનની અમીકૃપા વરસાવતા હોય છે. દર વરસની જેમ આ વરસે

ઑક્ટોબર-૨૦૧૭

રુતમ્ભરા

૧૨

પણ તા. ૨૬-૨-૧૭ ને રવિવારે ઉપર્યુક્ત સ્થળે સાત્ત્વિક આધ્યાત્મિક દિવ્યમહોત્સવનું લોકકલ્યાણ અર્થે આયોજન કરવામાં આવેલું. આ પ્રસંગે પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવશ્રીએ મોક્ષમાર્ગના પથિક એવા ઉપસ્થિત સૌને પોતાના લક્ષને પ્રાપ્ત કરવા માટેના પુરુષાર્થ માટે અતિ ઉત્સાહિત કરતા પ્રેરક આશીર્વાચનની ગતગંગા વહાવી; તેને નીચે મુજબ રજૂ કરવાનો નમ્ર પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે.

પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુજી મહારાજનાં આશીર્વાચન :-

સત્ય-ધર્મ ગુરુદેવની જય. સત્ય અને ધર્મ એ જ આપણા ગુરુદેવ અને એમની જય તો જ આપણી જય.

ઉમેરેઠ ઓમ્પરિવાર દ્વારા શિવરાત્રીનિમિત્તે આયોજિત સ્વાધ્યાય-સત્સંગના સાત્ત્વિક-આધ્યાત્મિક સમારોહનો અમૂલ્ય લહાવો લેવા તમે સૌ ખૂબ જ ભક્તિ-પ્રેમ-ઉત્સાહપૂર્વક ઉપસ્થિત થયા છો તે ખૂબ જ આનંદની વાત છે. શિવનો અર્થ છે કલ્યાણ. શિવરાત્રી એટલે કલ્યાણ પામવા માટેની રાત્રી. બ્રહ્મનિષ્ઠ-બ્રહ્મશ્રોત્રીય ગુરુસંતોએ કૃપા કરી કલ્યાણપથમાં આગળ વધી મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરવા માટે જે સાચી સમજણરૂપી સદ્બોધ-શીખ આપી છે - આપી રહ્યા છે, તેને વધુમાં વધુ આત્મસાત્ કરવા માટે ખૂબ જ ગહન ચિંતન-મનન કરવા માટેની વિશેષ રાત્રી એટલે શિવરાત્રી. સામાન્ય રીતે શિવરાત્રીના દિવસે સૌ કોઈ શિવાલયમાં જાય છે. શિવલિંગ ઉપર અભિષેક કરે છે. બિલીપત્ર - ફૂલ ઈત્યાદિ ચડાવે છે. શિવમહિમ્નનો પાઠ કરે છે, ફલાહાર કરે છે. આમ, લૌકિકવિધિ કરી શિવરાત્રી ઊજવ્યાનો સંતોષ લે છે. આ બધું તો તમે જાણો જ છો. પરમાત્માએ અહેતુકી કૃપા કરી મનુષ્ય-અવતાર આપ્યો છે, તો તેને સાર્થક કરવાનો સમજણપૂર્વક પુરુષાર્થ કરી મોક્ષરૂપી આત્યંતિક સુખને પ્રાપ્ત કરવાનું લક્ષ રાખી તે મુજબ જીવન જીવવાનું છે. તેથી સમજણપૂર્વક લૌકિકતામાંથી આગળ વધી અલૌકિકતામાં જવાનું છે. આ તો બધું તમે જાણો જ છો, તેથી શિવરાત્રીની ઉજવણી પણ અલૌકિક રીતે જ કરીએ તો જ તેનું વિશેષ ફળ પ્રાપ્ત થાય.

શિવરાત્રી એટલે આગળ કહ્યું તેમ આખી રાત્રી દરમિયાન મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરવા, આત્યંતિક સુખરૂપી મોક્ષને પ્રાપ્ત કરવા માટેની સાચી કલ્યાણકારી સમજણને વધુ આત્મસાત્ કરવા માટે ચિંતન-મનન કરવા માટેની વિશેષ રાત્રી છે. ખરેખર વિચારીએ, તો કલ્યાણપથમાં આગળ વધવા માટેનો સમજણ અને પ્રેમપૂર્વકનો પુરુષાર્થ બારે માસ અને ચોવીસે કલાક કરવો જોઈએ. પરંતુ જો તેમ ન કરી શકીએ, તો શિવરાત્રીએ તો તે અચૂક કરવો જોઈએ, તેથી તેને કલ્યાણપથમાં આગળ વધવા માટેની વિશેષ રાત્રી કહી છે. સામાન્ય રીતે મોટા ભાગે સૌનો સમય-જીવન આખા વરસ દરમિયાન સંસારવહેવારમાં રચ્યાં પચ્યાં રહેતાં હોવાથી વ્યાવહારિક જવાબદારીઓ અદા કરવામાં તેમજ મોજશોખમાં જ વેડફાતો હોય છે કે જે અંતે તો જન્મ-મરણના ચક્રાવે ચડાવતી અકલ્યાણકારી જીવનશૈલી છે, તો કમસે કમ શિવરાત્રી તો કલ્યાણ માટે પસાર કરીએ.

આમ, રોજિંદા જીવનમાંની પ્રવૃત્તિ તન માટે જ કરતા હોઈએ છીએ. સ્વ માટે તો ખૂબ જ નહીંવત્ પ્રવૃત્તિ થતી હોય છે. સ્વ એટલે આત્મા. તો શિવરાત્રીના દિવસે તો સ્વને ઓળખવા, આત્મસ્થ સ્થિતિને પામી કલ્યાણપથમાં આગળ વધવા માટે પ્રયત્ન કરીએ.

આ બધું તમે પ્રસંગોપાત્ ઓમ્પરિવારના ઉપક્રમે યોજતા ઉત્સવોમાં કાયમ સાંભળો જ છો. સૌ પોતપોતાની શક્તિ-મતિ મુજબ જીવનમાં અપનાવી જ રહ્યા છો, તે માટે તમો સર્વેને ખૂબ-ખૂબ આશિષ છે. કલ્યાણને પ્રાપ્ત કરવા અર્થે વધતે-ઓછે અંશે જે કાંઈ પણ પુરુષાર્થ કરવામાં આવે તો તેને અનુરૂપ મોક્ષપ્રાપ્તિના માર્ગે આગળ વધવામાં અવશ્ય સફળતા મળે છે. અંતે એક સમય એવો આવે છે કે મોક્ષને પામી જન્મ-મરણના ચક્રાવામાંથી અવશ્ય છૂટી જવાશે. પરંતુ આવી પરમ્કલ્યાણદાયી સાચી સમજણને પામવા માટે આપણે જીવ-જગતનું કલ્યાણ એ જ જેમનો જીવનનો ઉદ્દેશ્ય છે, તેવા સમર્થ સદ્ગુરુદેવનો હાથ પકડવો જીવનમાં જરૂરી છે. કહ્યું છે ને કે 'ગુરુ બિના જ્ઞાન ન હોય.' હાથ પકડવો એટલે પૂર્ણ શ્રદ્ધા-ભક્તિ-પ્રેમપૂર્વક તેમના શરણમાં જવું જોઈએ. તેઓ આપણી ઉપર અહેતુકી કૃપા

વરસાવતા આપણને પરમ્ કલ્યાણકારી આત્મિક ઉત્થાનની જે શીખ સંભળાવે - સમજાવે તેને એકચિત્ત ધ્યાનપૂર્વક સાંભળવાનો - સમજવાનો પ્રામાણિક પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. તેઓશ્રી દ્વારા જે કાંઈ સદ્બોધ આપવામાં આવે તેની ઉપર ખૂબ જ ગહનતાપૂર્વક ચિંતન-મનન કરી તેને અનુરૂપ જીવન જીવવાનો નિષ્ઠાપૂર્વક સતત પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. પરમાત્માએ તો આપણી ઉપર કૃપા વરસાવવામાં કાંઈ જ બાકી રાખ્યું નથી. કૃપાની અનહદ હેલી સતત વરસાવી જ રહ્યા છે, પરંતુ આપણી અજ્ઞાનતાથી ભરેલી આત્મવંચનાના કારણે તે અનુભવી શકતા નથી. તેથી શિવ અર્થાત્ કલ્યાણસ્વરૂપ ઓમ્પરમાત્માને સાચા મનથી પ્રાર્થના કરીએ કે જેથી તેમની આપણા ઉપર વરસી રહેલી કૃપાને સાચી રીતે સમજી - અનુભવી શકીએ, તેવી શક્તિ-મતિ આપો, જેથી તેના સહારે પુલકિત હૃદયે સદાય સંતોષપૂર્વક જીવી શકીએ. જીવનમાં ક્યારે પણ અસંતોષનો સહેજ પણ ભાવ ઉદ્ભવે નહીં. પરિણામે કલ્યાણપથમાં આગળ વધી મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરી શકીએ. સુખ-શાંતિપૂર્વક જીવન જીવી કલ્યાણપથમાં આગળ વધવામાં અસંતોષ પણ મોટું બાધક પરિભળ છે. આપણા જીવનમાં જ્યાં સુધી સંતોષરૂપી પરિભળ ઓતપ્રોત થયું ન હોય, ત્યાં સુધી સુખશાંતિ જીવનમાં હોવા છતાં પણ તેને માણી-અનુભવી શકતા નથી. પા.યો. દર્શનના સાધનપાઠના સૂત્ર નં. ૪૨માં સંતોષનો મહિમા વર્ણવતાં કહ્યું છે કે ‘સંતોષાદનુત્તમઃ સુખલાભઃ’ શું કહ્યું છે? સંતોષી જીવનથી જે સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે તે ઉત્તમોત્તમ છે. તેનાથી વિશેષ બીજું કાંઈ નથી. આ વાતને એક દૃષ્ટાંત દ્વારા સમજાવે.’

બે મિત્રો હતા. એક અમદાવાદમાં રહેતો હતો. બીજો મિત્ર મુંબઈમાં રહેતો હતો. બંને મિત્રો એક દિવસ ભેગા થઈ ગયા. બંને મિત્રો વાતો કરતા એકબીજાનાં ખબરઅંતર પૂછવા લાગ્યા. અમદાવાદવાળાએ મુંબઈવાળાને પૂછ્યું કે તારે જીવનમાં સુખ-શાંતિ છેને? મુંબઈવાળાએ જવાબ આપ્યો કે મારે તો જીવનમાં ખૂબ જ સુખ-શાંતિ છે. જીવન આનંદપૂર્વક જીવી રહ્યો છું. અમદાવાદવાળાએ પૂછ્યું કે તારે જીવનમાં કેવી રીતે સુખ-

શાંતિ અને આનંદ છે? મુંબઈવાળો કહે કે મારી પાસે એક લાખ રૂપિયા છે. તેનો મને ઘણો જ સંતોષ છે. વધારે રૂપિયા ભેગા કરવાની સહેજ પણ લાલસા નથી. માટે મને સુખ-શાંતિ અને આનંદ છે. પછી મુંબઈવાળા મિત્રે અમદાવાદવાળા મિત્રને તેની સ્થિતિ માટે પૂછ્યું, તો અમદાવાદવાળો મુંબઈવાળાને કહે કે ભાઈ તું વાત જ પૂછીશ નહીં. મારા જીવનમાં સુખ-શાંતિ-આનંદ છે જ નહીં. હું ખૂબ જ દુઃખી છું. તે અંગેનું કારણ જણાવતા કહે કે મારી પાસે નેવું લાખ રૂપિયા જ છે. મારે એક કરોડ ભેગા કરવા છે. તેમાં હજી દશ લાખ ખૂટે છે. તેનું મને સતત દુઃખ અને અશાંતિ છે. હું સતત ચિંતિત રહું છું કે ક્યારે મારી પાસે બીજા દશ લાખ રૂપિયા આવે કે જેથી એક કરોડ રૂપિયા થઈ જાય.

મનુષ્યના મનની-સમજણની કેવી વિષમતા છે. એકની પાસે માત્ર લાખ રૂપિયા જ છે પણ તે પોતાની પાસે છે તેને જુવે છે અને તેટલામાં તેને સંતોષ છે, તેથી તે જીવનમાં સુખી છે, આનંદપૂર્વક જીવી રહ્યો છે. જ્યારે બીજાની પાસે નેવું લાખ રૂપિયા છે, પરંતુ તેને એક કરોડ રૂપિયા ભેગા કરવા છે તેમાં દશ લાખ રૂપિયા ખૂટે છે, તેને જુવે છે. અને તે દશ લાખ પ્રાપ્ત કરવાની સતત ઝંખનામાં ચિંતિત રહે છે. પરંતુ તેની પાસે હાલમાં નેવું લાખ રૂપિયા છે, તેને નથી જોતો. આમ, બીજા પાસે જે નેવું લાખ રૂપિયા છે, તેનાથી તેને સંતોષ નથી અને વધુ મેળવવાની ઝંખનામાં અસંતોષરૂપી ભઠ્ઠીમાં સતત શેકાઈ રહ્યો છે. પરિણામે દુઃખી અને અશાંતિમય જીવન જીવી રહ્યો છે. આ શું સમજાવે છે? સમજણ-સમજણમાં ફેર છે. એકના જીવનમાં સંતોષ છે, તેથી જીવન સુખ-શાંતિ અને આનંદમય રીતે જીવી રહ્યો છે. જ્યારે બીજાના જીવનમાં અસંતોષ છે પરિણામે તેનું જીવન દુઃખ, અશાંતિ અને ગમગીનીથી ભરેલું છે. આમ, આપણી પાસે અઢળક સુખ-સંપત્તિ સગવડ હોવા છતાં પણ તેનો સંતોષ ન હોય, તો જીવનમાં દુઃખી જ થતા હોઈએ છીએ, જ્યારે બીજો એક એવો છે કે જેની પાસે સામાન્ય સુખ-સગવડ છે, પરંતુ તેનો તેને પૂરો સંતોષ છે તો તે સુખ શાંતિપૂર્વક નીજાનંદની મોજમાં જીવન જીવે છે.

જો જીવન સંતોષપૂર્વક જિવાય તો તે થકી જીવનમાં ઉત્તમમાં ઉત્તમ સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે. જો જીવનમાં સંતોષ હોય તો, જીવન સુખ-શાંતિ અને આનંદપૂર્વક હર્ષભર્યું હોય. પરિણામે મનુષ્યજન્મની સાર્થકતા જેમાં રહેલી છે, તે મોક્ષપ્રાપ્તિ માટેનો પુરુષાર્થ અતિપ્રેમ અને ઉત્સાહપૂર્વક વધુ સારી રીતે કરી તેને પામવા માટેના કલ્યાણપથ ઉપર વધુ ઝડપથી આગળ વધી શકીએ. આમ, જીવનમાં સંતોષ હોવાથી કલ્યાણપથમાં આગળ વધી મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરવા માટેના પુરુષાર્થનો ભાવ બરાબર દઢ થઈ જાય છે. ત્યારે પરિગ્રહવૃત્તિ પણ મહદ્અંશે દૂર થઈ જાય છે. જીવનમાં અપરિગ્રહનો સદ્ગુણ દઢ થાય છે. પરિગ્રહ એટલે સંચયવૃત્તિ. જીવનમાં અઢળક સાધન-સંપત્તિ -સુખ-સગવડ હોવા છતાં તેનાથી સંતોષ ન થવો અને વધુ ને વધુ સાધન-સંપત્તિ એકઠા કરવા માટે પ્રયત્ન કરવો અને તેનો લોકકલ્યાણનાં કાર્યોમાં ઉપયોગ ન કરતા તેનો સંચય કર્યા કરવો. આમ, વધુ પડતી એકઠી કરેલી સાધન-સંપત્તિને જાળવી રાખવામાં સતત ચિંતિત રહી માનસિક રીતે સતત દુઃખી થતાં રહેવું. અપરિગ્રહ એટલે જીવનમાં મુખ્ય પ્રાથમિક જરૂરિયાત જેટલી સાધન-સંપત્તિને રાખીને બીજી વધારાની સાધન - સંપત્તિનો લોકકલ્યાણ અર્થે ઉપયોગ કરી તેમાં સંતોષ-આનંદ માણવો. તેથી જીવન સુખ-શાંતિપૂર્વક જીવી કલ્યાણમાર્ગે આગળ વધી શકાય. અપરિગ્રહ માટે પતંજલીમુનિએ પાતંજલ યોગદર્શનના સાધનપાઠના સૂત્ર નં. ૩૮માં તેનો મહિમા વર્ણવતાં કહ્યું છે કે - “અપરિગ્રહસ્થૈર્યે જન્મકથંતાસંબોધઃ” શું કહ્યું છે? અપરિગ્રહનો સદ્ગુણ જીવનમાં બરોબર આત્મસાત્ થઈ જાય, ત્યારે પાછલા જન્મોનું જ્ઞાન સહજ રીતે પ્રાપ્ત થાય છે. આવો મોટો મહિમા અપરિગ્રહનો છે. આ વાત એક દષ્ટાંત દ્વારા સમજાએ.

રહીમ અકબરના દરબારમાં રાજકવિ હતા. તેઓ ભલે રાજકવિ હતા પરંતુ તેઓ આચાર-વિચારથી સંત હતા. તેઓ દરરોજ રાજદરબારમાં જઈ રાજાને નવી-નવી રચના સંભળાવતા. રાજા ખુશ થઈ તેમને જાતજાતના પુરસ્કાર આપતા. તેઓ પુરસ્કારમાં જે કાંઈ મળતું તે ઘરે

લઈ જઈને રાખતા. તેમનો એક નિયમ હતો કે વરસમાં એક દિવસ તેમણે નક્કી કરેલા દિવસે તેઓ પોતાનું ઘર ખુલ્લું મૂકીને ઘરની બહાર નીકળી જતા. પુરસ્કાર રૂપે જે કાંઈ ભેટ-સોગાદ મળી હતી, તે ઘરમાં રાખી હતી તે સર્વે લોકો ઘરમાં જઈને લઈ જતા. લોકો લઈ જતા એટલું જ નહીં, પરંતુ આખું ઘર વેરણ-છેરણ કરી નાંખતા. તે માટે તેમને સહેજ પણ અફસોસ થતો નહીં. કેમકે તેમાં જ તેમને સંતોષ-આનંદ થતો. આ બધું કરવા છતાં પણ તેમનામાં સહેજ પણ ગર્વ-અહંકારનો ભાવ ન હતો. આ બધું તેઓ વિનમ્રતાપૂર્વક કરતા. રહીમ અને કબીરજી સમકાલીન સંત થઈ ગયા. રહીમની આ વાત ચારે બાજુ ફેલાતી ગઈ. કબીરજીને પણ તેની જાણ થઈ, તેથી કબીરજીએ રહીમને ચિઠ્ઠી લખીને પૂછ્યું કે -

ઐસી દેની દેનજુ, કિત સીખે હો સોન;
જ્યોં જ્યોં કર ઉચો કરે, ત્યોં ત્યોં નીચે નૈન.

કબીરજી રહીમને પૂછે છે કે તમે આવું કોની પાસેથી શીખ્યા છો કે તમારી સઘળી સંપત્તિ લૂંટાવી દો છો, પરંતુ તેનો લેશમાત્ર ગર્વ નથી કરતા. વધુ ને વધુ વિનમ્ર થતા જાવ છો.

તેના જવાબમાં રહીમ રહે છે કે -

“દેનહાર કોઈ ઔર હૈ, જો ભેજે દિન રૈન;
લોગ ભરમ હમ પર ધરે, તાસો નીચે નૈન.”

રહીમ કહે છે કે હું જે બધું લૂંટાવી - આપી દઉં છું તે બરેબર હું નથી આપતો. આપવાવાળો તો બીજો છે, પરમાત્મા છે. કેમકે આ બધું મારું નથી. પરંતુ તેમનું જ છે. મને તો તેમ કરવા માટે મારી ઉપર કૃપા કરી મને નિમિત્ત બનાવ્યો છે. પરંતુ લોકો એમ સમજે છે કે આ બધું હું આપી રહ્યો છું, તેથી મારામાં ક્યારે પણ - સહેજ પણ અહંકાર ના ઉદ્ભવે અને વિનમ્રતાનો ભાવ દઢ રહે તે માટે પૂરી સાવધાનીપૂર્વક જીવું છું.

તો મુખ્ય વાત છે કલ્યાણપથમાં આગળ વધી મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરવા માટે જીવનમાં જે કાંઈ પુરુષાર્થ કરીએ, તે અહંકારરહિત વિનમ્રભાવે કરીએ, તો જ તેનો પૂરો લાભ મળે, નહીંતર બધું એળે જાય. તેથી જીવનમાં

પૂરેપૂરા સાવચેત રહેવું જોઈએ કે જે કાંઈ સત્કર્મ કરીએ તે માત્ર દષ્ટાભાવે કરીએ. સતત સ્મરણ રહે કે જે કાંઈ કરી રહ્યો છું તે હું નથી કરતો કરવાવાળો તો જગતનો તાત-પરમાત્મા છે. હું તો તે માટે નિમિત્તમાત્ર છું. મને નિમિત્ત બનાવીને પરમાત્મા જ બધું કરી રહ્યા છે. પરમાત્માના જગતરૂપી ભગીયાનો હું તો એક નાનકડો માળી છું. સેવક છું. આવા ભાવ સાથે સત્કર્મ કરીને જીવન સાર્થક કરીએ.

આજે શિવરાત્રીનિમિત્તેના કાર્યક્રમની ઉજવણી થઈ રહી છે, તો તે નિમિત્તે જીવનમાં સાચાં સુખ-શાંતિ-આનંદની પ્રાપ્તિ થાય, કલ્યાણપથમાં આગળ વધી મનુષ્યજીવન સાર્થક કરવામાં સહાયક થાય, તેવી અતિ ઉપયોગી સાચી સમજણની વાતો ખૂબ-ખૂબ સાંભળીએ, તો જ સાચી ઉજવણી કરી કહેવાય. તો જ સાચા-સાત્ત્વિક આનંદની પ્રાપ્તિ થાય. આવી કલ્યાણકારી સાચી સમજણની વાતો પરમાત્માની કૃપાથી આપણા દરેક કાર્યક્રમમાં અમે તમને ખૂબ-ખૂબ સાંભળાવીએ છીએ અને તમે તે પ્રેમથી

ધ્યાનપૂર્વક સાંભળો છો, કેમકે જીવનમાં વધુ સમય સંસાર-વહેવારના પ્રપંચમાં ગાળીએ છીએ. આવા સાત્ત્વિક કાર્યક્રમમાં રહેવાનું તો ખૂબ જ ઓછા સમય માટે થાય છે. તેથી આવી કલ્યાણકારી વાતોનું વિસ્મરણ ન થઈ જાય અને ફરી વાર તાજી થાય તે માટે સાંભળાવવું અને સાંભળવું જરૂરી છે. તેની ખૂબ જ અનિવાર્યતા છે. તેથી કલ્યાણપથમાં આગળ વધી મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરવા માટેના પુરુષાર્થમાં શિથિલતા આવે નહીં, તો આમ સાચી સમજણરૂપી કલ્યાણકારી સંતવાણીનો લાભ સતત લેતા રહી કલ્યાણપથમાં આગળ વધી મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરવા શક્તિ-મતિ આપે તેવી પરમાત્માને ખૂબ-ખૂબ પ્રાર્થના કરીએ.

ફરી-ફરી સર્વેને ખૂબ-ખૂબ આશિષ - ધન્યવાદ.

સર્વેને જયનારાયણ - જય ઓમ્ ગુરુદેવ

સત્ય-ધર્મ ગુરુદેવની જય.

ઓમ્ નમઃ પાર્વતી પતયે હરહર મહાદેવ હર.

ઓમ્ ... ઓમ્ .... ઓમ્ ....

નવરાત્રીમાં, આરોગ્યનાં નવ રહસ્યો તો જાણીએ !

- યોગભિક્ષુ

નવલી નવરાત્રી આવી. શા માટે ? નવા થવા માટે અને નવ (નૌ) ચક્રો જગાડીને નવ શક્તિ-નવી શક્તિ પ્રાપ્ત કરવા માટે; નવ-નવાં રહસ્યોના ઉદ્ઘાટન માટે.

છાપામાં એક સરસ કાર્ટૂન આવ્યું હતું, પ્લાસ્ટિકના જવારાનું. નીચે લખ્યું હતું : 'તૈયાર જવારા, કદી કરમાય નહિ તેવા અને વળી બીજા વરસે પણ કામ લાગે તેવા !'

વગરમહેનતે કે ઓછી મહેનતે વધુ લાભ મળતો હોય, તો આપણને ખૂબ ગમે. પણ 'મહેનત વિના કાંઈ મળતું નથી.' એ સૂત્રને જેટલી વાર ભૂલી જઈએ છીએ, તેટલી વાર થપ્પડ ખાઈએ છીએ. પણ અત્યારે અહીં એ વાત ચર્ચવી નથી, અત્યારે તો થોડું પિષ્ટપેષણ જવારાનું અને નવરાત્રીના રહસ્યનું કરીશું.

જવારા રોજે વિકાસ પામતા જાય અને તેને જોઈને આપણું મન હરખાતું જાય. આપણે અબીલ, ગુલાલ, કંકુ, નાગલા વિગેરેથી તેની પૂજા કરીએ અને નવરાત્રિ પૂરી થયે પાણીમાં પધરાવી દઈએ. પણ આટલા માત્રથી જ જવારાનો

સાચો લાભ ન મળે. તેનો સાચો લાભ લેવા માટે તો તેનો રસ પીવો જોઈએ. કમસે કમ બાર માસમાં આ નવ દિવસ તો ભાજીઓનો-કાચી ભાજીઓનો રસ પીવો જોઈએ. આપણે માત્ર જવારા વાવીને ઈતિશ્રી કરી બેઠા ત્યારે સાચા શોધકોએ જવારાના રસના સાચા અને પૂરા લાભ કેમ લેવા તે માટે ઝીણામાં ઝીણી વિગતો ભરીને પુસ્તકો સમાજના ચરણે ધરી દીધાં અને તોય આપણે તો જવારા ઉગાડતા જ રહ્યા અને કદાચ એક કદમ આગે બઢવું (?) હશે, તો પ્લાસ્ટિકના જવારાથી પણ ચલાવીશું ! આપણે તો ફક્ત સૂર્યાય-ચંદ્રાય નમઃ કરતા રહ્યા અને તરણભાણામાંથી પાણીના થોડા છાંટા ઉડાડતા રહ્યા, ત્યારે જનારા તો ઠેઠ ત્યાં સુધી પહોંચી, ત્યાંથી ધૂળ-માટી લઈ આવ્યા !

અનેક છિદ્રોવાળો માટીનો ગરબો ઘરમાં પધરાવ્યો અને માથે લઈને ઘૂમ્યાં. બસ ! આથી વધુ કાંઈ સમજવાનો પ્રયત્ન કર્યો ? ગરબામાં દીવો મૂક્યો છે. દીવાની જ્યોતનો પ્રકાશપુંજ ગરબામાં અનંત છિદ્રો દ્વારા બહાર રેલાઈ રહ્યો

છે. આ માટીનો ગરબો આપણા શરીર-ગરબાનું પ્રતીક છે. આપણું શરીર પણ માટીનું છે, તેમાં અનેક રોમછિદ્રો છે. પ્રાણની-આત્માની-આરોગ્યની જ્યોતનાં તેજ-કિરણો રોમછિદ્રો દ્વારા બહાર રેલાઈ રહ્યાં છે પણ પૂર્ણપણે નથી રેલાતાં. કેમકે ખોટા આહાર-વિહાર દ્વારા તમામ રોમકૂપો ગંદકીથી, વિજાતીય દ્રવ્યથી ભરી દીધા છે. તે તમામ છિદ્રોને સાફ કરવા માટે - આરોગ્યની સંપૂર્ણ જ્યોત પ્રગટાવવા માટે - રોમકૂપોને પુનર્નવા કરવા માટે - પરિશુદ્ધ કરવા માટે નૌ દિવસ ભાજીઓના રસ પીને ઉપવાસ કરવાના છે - માતાજી પાસે, શક્તિની પાસે, આરોગ્યની પાસે વાસ કરવાનો છે. આ રીતે આરોગ્યદેવીને પ્રસન્ન કરવાની છે. જો આ નવ દિવસ સાચો આહાર-વિહાર રાખીશું, તો આરોગ્યશક્તિ જાગશે અને મેલેરિયાના ચુંડ-મુંડ ભાગશે.

નવરાત્રીમાં નવ દિવસોમાં આરોગ્યશક્તિને જગાડી લઈશું અને શરીરઘટનાં સર્વ છિદ્રો પરિશુદ્ધ કરી દઈશું, તો તેમાંથી આરોગ્યની એવી લહેરખીઓ ઊઠશે કે આવતી નવરાત્રી સુધી પણ સુખશાંતિ રહેશે. નવરાત્રીમાં જે ઘટશુદ્ધિ કરી છે, તેને નિર્દોષ અને પવિત્ર આહાર-વિહાર રાખીને ખૂબ સાચવવી પડશે. તેને સાચવવા માટે, સોનું પહેરવું નહિ, પણ તે ખાવું પડશે. એટલે કે આરોગ્યદાયક ચીજ ખાઈશું નહિ અને સોનાના દાગીના પહેર્યે રાખીશું, તો તો તેથી કાંઈ ફાયદો નહિ થાય.

નવરાત્રીમાં રાત્રે ઓમ્ રૂપી આદ્યશક્તિના જે પવિત્ર સાત્ત્વિક ગુણાનુવાદ ગાયા હોય કલાક-બે કલાક માટે, તેને યાદ કરતાં-કરતાં સૂઈ જવાનું છે. જીવમાત્રામાં રહેલી પરમ ચૈતન્યશક્તિ જ અંબા-ભવાની છે. જો શરીરમાંથી ચૈતન્યશક્તિ ચાલી જાય તો પછી કોઈ નથી ગરબા ગાનાર રહેવાનું કે નથી ગરબા ગવડાવનાર રહેવાનું; નથી કોઈ ગરબો બનાવનાર રહેવાનું કે નથી કોઈ ગરબામાં ઘી-તેલ પૂરનાર રહેવાનું. જે કાંઈ છે તે બધી આત્મશક્તિની લીલા છે. શક્તિના નિમિત્તે નવ દિવસ આત્મશક્તિની ઉપાસના કરીને આરોગ્ય સુધારી લેવાનું. નવરાત્રી એ આરોગ્ય સુધારવાનું સામૂહિક પર્વ છે. ચોમાસાની ગંદકીના કારણે વાતાવરણ ભયંકર દૂષિત થયેલું હોય છે તે ઘેર-ઘેર ગરબામાં થતા ઘીના દીપક દ્વારા તથા નવમે દિવસે થતા હોમ-હવન દ્વારા સુધરી જાય છે.

માતાજીના ભક્તો નવ દિવસ સૂરણ ખાઈને ઉપવાસ કરે છે. આ રીતે મોહમાયાના કુ-રણને, તપ-ત્યાગના સુ-રણમાં ફેરવી નાખવાનો સંકેત છે. કુ-રણને સુ-રણમાં ફેરવવા માટે સ્વાદજિત થવું પડે. સ્વાદ માટે જીભને છૂટી મૂકી દઈશું - જીભને લાંબી જ થવા દઈશું - સ્વાદ માટે ભક્ષ્યાભક્ષ્યનો વિવેક ત્યાગી દઈશું, તો છેવટે લાંબી જીભવાળી મહાકાળીનાં જ દર્શન થવાનાં છે - અર્થાત્ મહાભીમારી અને મહામારીનાં જ દર્શન થવાનાં છે. સુખશાંતિ અને આરોગ્યરૂપી અંબાનાં દર્શન કરવા માટે સૂરણના શાક ઉપર નવ દિવસ રહીને સ્વાદજિત થવાની તાલીમ લેવાની છે.

નવરાત્રીમાં ઓછામાં ઓછાં, આરોગ્યપ્રાપ્તિનાં નવ રહસ્યો તો જાણીને તેનો લાભ લેવો જોઈએ. પણ દેખાદેખી, કૂદાકૂદી અને ભયંકર ભૂંગળાંઓની ભૂંગળ ફૂંકવામાંથી નવરા પડીએ ત્યારેને !

ચૈતન્ય-શક્તિ જ માતા, પિતા અને સર્વસ્વ છે તે રહસ્ય જાણીને, સમાધાન પ્રાપ્ત કરીને સુખી થઈએ અને અન્યોને સુખી કરીએ. જય આત્મશક્તિની.

(પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુ રચિત 'પ્રેરણા સિંધુમાંથી સાભાર)

પત્રાંશ

ડૉ. સદ્ગુરુ સમર્પણભિક્ષુ,

સાદર ભગવત્ સ્મરણસહ વંદન,

ગુરુપૂર્ણિમા નિમિત્તે ગુરુપૂજનની પત્રિકા પ્રાપ્ત થઈ. રામરામ કાકા તથા દાદાજીના મુખે પૂ. યોગભિક્ષુજીનું નામ ઘણું સાંભળ્યું છે, પણ તેમના સ્થાનથી હું અજાણ હતો, કે તેમજ તેમના ઉત્તરાધિકારી તરીકે કોણ છે? આજ આપની પત્રિકા મેળવીને ઘણી ખુશી થઈ છે, આપને અનુકૂળતા થાય તો એક વાર દર્શન, સત્સંગ, આશીર્વાદ-લાભ અવશ્ય આપશો, એવી પ્રાર્થના કરું છું.

આ સાથે મારી વિગત પણ આપું છું. આપને રૂબરૂ મળીને મને ચોક્કસ પૂજ્યશ્રીના આશીર્વાદ મળવાની અનુભૂતિ થશે, એ ભાવ સાથે વિરમું છું. આશીર્વાદની અપેક્ષાએ...

આપનો

ભાગવતઋષિ

ભાગવત વિદ્યાપીઠ, સોલા.

દિવાળીમાં દિલમાં દીવો કરીએ

- યોગભિક્ષુ

દિવાળીના દિવસોમાં બહાર તો અનંત દીપક પ્રગટાવીએ છીએ જે 'ચારદિનની ચાંદની' જેવા સાબિત થાય છે. દિવાળીના દીપકોમાંથી પ્રેરણા લઈને દિલમાં એવા દીપકો પ્રગટાવીએ કે તેનો પ્રકાશ રૂંવાડે-રૂંવાડાના મૂળ સુધી પહોંચીને અસંતોષ, અસત્ય, અસહનશક્તિ, સ્વાર્થ, પ્રમાદ, સંકીર્ણતા, ભ્રમણાઓ વગેરેના અંધકારને કાયમ માટે ઉલેચી નાખે.

બહારના દીપકનો પ્રકાશ ઘણે દૂર સુધી રેલાય છે. તેમ, આપણા દિલનો દીવો અનેકોના દિલનો દીવો બની શકે, તો જ તેની સાર્થકતા છે.

દિવાળીમાં આપણે તો ફક્ત મીણબત્તીઓ અને તેલનાં કોડિયાંઓ જ પ્રગટાવીને કૃતકૃત્યતા અનુભવીએ છીએ. કારણ કે આપણને સૌને રૂઢ પ્રથાઓના આચરણનું જ કાંધ પડી ગયું છે !

આપણા કલ્યાણનું આપણને કોઈ કહે પણ કેવી રીતે ? કારણ કે આપણે તો એવું માનનારા લઈ ગયા છીએ કે 'ગળું કાપવું હોય તો કાપી લેજો પણ મીઠી છરીથી કાપજો !' આટલા બધા ખુશામતપ્રિય થઈ ગયા છીએ આપણે ! ખુદાને ખુશામત ભલે પોષાય, બંદાને નહીં પોષાય.

સહે દુઃખો ભવ-નિભવ, જેમ ઊજવે મહાપર્વ;

ગુરુ જેને જગત સર્વ, તોય નથી લેશ ગર્વ.

વરસાદ ગમે ત્યાં વરસે; તે અનંત રૂપે સમુદ્રમાં પહોંચી જાય છે. તેવી જ રીતે, ગુરુસંતોને કરેલા શ્રદ્ધાપૂર્વકના નમસ્કાર સાક્ષાત્ પરમાત્માને પહોંચી જાય છે; તેમને કરેલાં સેવા અને સમર્પણ પરમાત્માને પહોંચી જાય છે.

દિવાળી આવી ?!

દિવાળીના દીવાઓ જ્યાં સુધી બહાર પ્રગટશે, ત્યાં સુધી તે બહાર પ્રકાશ પાથરશે. બહારના પદાર્થોને પ્રકાશથી નવરાવશે, દર્શાવશે, પણ જ્યાં સુધી દિલમાં

યથાર્થ-જ્ઞાનદીવો નહીં થાય ત્યાં સુધી દિલનાં અંધારા કોણ ઉલેચશે ?

દિવાળીમાં ફટાકડા તો ખૂબ ફૂટશે. ચોમાસામાં દૂષિત થયેલા વાતાવરણને, ફટાકડાના ભયંકર ધ્વનિઓ તથા તેની તીવ્ર ગંધ પરિશુદ્ધ કરશે. પણ અનાહત ધ્વનિ સિવાય, અંતરના વાતાવરણને સંશુદ્ધ અને સુગંધમય કોણ કરશે? કે જે અનંત કાળથી 'તારું-મારું'ના ઉગ્ર કીટાણુઓથી પદબદીને ગંધાઈ ઊઠ્યું છે.

આંતર-જ્ઞાનજ્યોત અને આંતરધ્વનિ વિષે આપણે કદી વિચાર નથી કર્યો, તે અતિ દુઃખદ આશ્ચર્ય છે.

(પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુજી રચિત 'વિજળીના ઝબકારે'માંથી સાભાર.)

પત્રાંશ

મા. યોગભિક્ષુજી તથા ઓમ્પરિવારનાં સ્નેહીજનો,

આપના તરફથી ગુરુપૂર્ણિમાની નિમંત્રણપત્રિકા મળી. ઓમ્પરિવાર દર વર્ષે આ પર્વ અતિ ઉત્સાહથી ઊજવતું આવ્યું છે. ભૂતકાળમાં અમે કેટલાકનો આસ્વાદ અનુભવ્યો છે.

તમારું નિયંત્રણ મને ગમે છે, કારણ કે નિમંત્રણની સાથે-સાથે કંઈક ચિંતનભાથુ પણ - ગુરુજીની પ્રસાદીરૂપ મોકલો છો. મારી પાસે ઘણાં નિમંત્રણો આવતાં હોય છે, એ બધાને હું સૂચવું છું કે, નિમંત્રણ એ પર્ણ વિનાના વૃક્ષ જેવું લાગે છે. કંઈક સારા વિચારોથી મઢી મોકલો. ગુરુજીનાં અનુભવામૃત - વચનો - વિચારપૂર્વક જીવનને પ્રેરક ભાથા સમ બની રહે છે. હું ઘણાં એવાં વચનામૃતો સમજાવતો હોઉં છું.

આ બધાની વર્ષને અંતે પરિચય-પુસ્તિકા બને અને ગુરુપૂર્ણિમા ઉપર વહેંચાય એવું પણ ગોઠવી શકાય. વચમયાદાને કારણે હવે હું બહાર મર્યાદિત નીકળતો હોઉં છું. સૌને સપ્રેમ નમસ્કાર.

મનુ પંડિત (તંત્રી)

જીવનસ્મૃતિ સ્વાધ્યાયમંદિર, મણિનગર

श्रीश्वर का बोधक (नाम) प्रणव/ओम् है।

(समाधिपाद के श्लो' का भाषानुवाद)

- (२४) क्लेश, कर्म, कर्मफल और वासना जिसमें नहीं है असा पुरुषविशेष/चेतनविशेष श्रीश्वर है।
- (२५) श्रीश्वर संपूर्ण सर्वज्ञ है।
- (२६) श्रीश्वर पूर्वकाल के गुरुओं के भी गुरु हैं और काल की मर्यादा से (जन्म-मृत्यु से) पर है।
- (२७) श्रीश्वर का नाम प्रणव/ओम् है।
- (२८) अर्थ के चिन्तन सहित ओम् का जप करना।
- (२९) चिन्तन सहित जप करने से अन्तरायों का अभाव और आत्मसाक्षात्कार होता है।

● द्रष्टना उद्देशो

(१) सर्वव्यापक परम सूक्ष्म चेतन तत्त्व के जेनुं नाम प्रणव (ओम्=ॐ) छे तेनी प्रतीति जहुजनसमाजने कराववानो प्रयत्न करवो. (२) 'योग'नो प्रचार, प्रसार अने संशोधन करवा प्रयत्न करवो. (३) समाजनुं नैतिक धोरण छिंचुं लाववा माटे साहित्य द्वारा आध्यात्मिक ज्ञाननो प्रचार अने प्रसार करवानो प्रयत्न करवो. (४) आ उपरांत 'जहुजनहिताय-जहुजनसुभाय'ने लगतां कार्या, जेवां के, केंजवणी, तजीजी सारवार वगैरे करवा माटे प्रयत्न करवो.

આઇ સંસ્થાપક તથા આધ્યાત્મિક વડા
પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુજી

PRINTED & PUBLISHED BY :-

Dr. S. S. Bhikshu for

AUMGURU PREMSAMARAPANDHYANBHIKSHU PARIVAR TRUST

(Reg. No. E/4416 Date 11-5-81)

From :- 3/B, Paliadnagar Society, Narapur, Ahmedabad-13

Printed at : Shardul Printing Press

Hon. Editor : Naishadh Vyas

I. T. Exe. DIT (E)/80G(5) / 252 / 2008-09

- પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુજી મહારાજશ્રી સાથેનાં પ્રેરક પ્રસંગો - સંસ્મરણો સંક્ષિપ્તમાં આવકાર્ય છે.
- “ઓમ્ પરિવાર”ની કલ્યાણકારી પ્રવૃત્તિઓ વિશેની માહિતી પણ સંક્ષિપ્તમાં આવકાર્ય છે.

નોંધ : જગ્યા-મર્યાદાને કારણે અન્ય કૃતિ-સામગ્રી સ્વીકારી શકાતી નથી.

- રુતમ્બરા સંપાદન સમિતિ

લવાજમદર :

ત્રિવાર્ષિક સભ્ય (ભારતમાં) ...	₹	૧૦૦-૦૦
આજીવન સભ્ય (ભારતમાં) ...	₹	૫૦૦-૦૦
ત્રિવાર્ષિક સભ્ય (પરદેશમાં) ...	\$	૫૦-૦૦
આજીવન સભ્ય (પરદેશમાં) ...	\$	૧૫૦-૦૦
છૂટક નકલની કિંમત ...	₹	૧૦-૦૦

લવાજમ મોકલવાનું કે રુતમ્બરાને લગતો પત્રવ્યવહાર કરવાનું સ્થળ :

ડૉ. સોમાભાઈ એ. પટેલ (ડૉ. સ.સ. ભિક્ષુ)

૩/બ, પલિયાડનગર, દર્પણ સર્કલ પાસે,
સેન્ટ ઝેવિયર્સ હાઈસ્કૂલ રોડ,
નારણપુરા, અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૧૩

☎ ૦૭૯ ૨૭૯૧૧૯૯૫

સૂચના :-

- (૧) લવાજમ ચેક, ડ્રાફ્ટ અથવા મનીઓર્ડર દ્વારા “ઓમ્ગુરુ પ્રેમ સમર્પણધ્યાનભિક્ષુ પરિવાર ટ્રસ્ટ” ના નામે મોકલવું. સાથે આપનું પૂરું નામ, સરનામું શુદ્ધ અક્ષરોમાં લખી મોકલવાં.
- (૨) જે સભ્યના રહેઠાણનું રુતમ્બરા અંક મોકલવાનું સ્થળ બદલાયું હોય તેમણે તેમના નવા રહેઠાણનું પૂરું સરનામું લખી L.M. નંબર સાથે મોકલવું, જેથી વ્યવસ્થાપકો દ્વારા અંક મોકલવામાં સરળતા રહે.

Web : www.aumparivar.com
E-mail : aumparivar@yahoo.com

Web : www.yogabhikshu.org
Facebook : [yogabhikshu.aumparivar](http://www.yogabhikshu.aumparivar)